

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Ajaloo ja arheoloogia instituut
Uusima aja osakond

Keili Kase

Alberta eestlaste suhtumine eestlusesse aastal 2016

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Karin Veski, PhD

Calgary/Tartu 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. Terminoloogia	9
1.1 Rahvusidentiteet ehk rahvuslik minapilt	9
1.2 „Rahvus kui „kollektiivne meie““	11
1.3 Eestluse tähendusest	14
2. Eestlased Albertas vahemikus 1900-1920	15
2.1 Esimesed eestlaste asundused Albertas	16
2.2 Seltsitegevuse sünnid	18
2.3 Eesti kool	20
3. Eestlased Albertas vahemikus 1944-1990	22
3.1 Seltside tegevus Teisele maailmasõjale järgnenud aastatel	24
3.2 Teise ilmasõja aegsete saabujate kokkupuuted vanaeestlastega	26
4. Eestlus Albertas vahemikus 1990 – tänapäev	27
4.1 Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts ja ajakiri AjaKaja	29
5. Struktureeritud intervjuude uurimistulemused	31
5.1 Valim	31
5.2 Eestluse tähendus ja selle defineerimine	33
5.2.1 Grupp A	33
5.2.2 Grupp B	33
5.3 Rahvuslik enesemääratlemine: eestlane või kanadalane	34
5.3.1 Grupp A	34
5.3.2 Grupp B	35
5.4 Eesti päritolu tähtsustamine ning eestluse osatähtsus ja esindatus pereelus	35
5.4.1 Grupp A	35
5.4.2 Grupp B	36
5.5 Eestluse edendamine ja osalus Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsis	37
5.5.1 Grupp A	37
5.5.2 Grupp B	38
5.6 Kokkupuude teiste Alberta eestlastega	39
5.6.1 Grupp A	39
5.6.2 Grupp B	40
5.7 Eesti külastamine ja teadlikkus Eestis toimuvast	40
5.7.1 Grupp A	40

5.7.2 Grupp B	41
5.8 Eesti keele oskus ja selle tähtsustamine	42
5.8.1 Grupp A	42
5.8.2 Grupp B	42
5.9 Kokkupuude Eesti kirjandusega	43
5.9.1 Grupp A	43
5.9.2 Grupp B	44
5.10 Eesti tähtpäevade teadmine ja tähistamine	44
5.10.1 Grupp A	44
5.10.2 Grupp B	45
5.11 Eesti toidud ja nende valmistamine	46
5.11.1 Grupp A	46
5.11.2 Grupp B	46
5.12 Rahvussümboolika kasutamine ja eestipäraste esemete olemasolu	47
5.12.1 Grupp A	47
5.12.2 Grupp B	47
KOKKUVÕTE	49
SUMMARY: Alberta's Estonians attitude towards Estonianness in 2016.	57
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	59
LISA 1. Meenutused Eestimaaga seotud lugudest ja uskumustest.....	63
LISA 2. Intervjuu küsimused	64
LISA 3	65
LISA 4	66

SISSEJUHATUS

Eestlus tähendab Eesti keele seletava sõnaraamatu andmetel eesti rahvuslust ja eestimeelsust.¹ Eestlus kujutab endast kultuurile tuginevat rahvuslust, peegeldades etnilist kuuluvustunnet. Kultuurirahvuslus kätkeb endas keelt, kombeid, kirjandust, folkloori ja üldist ellusuhtumist, mida analüüsid on võimalik määratleda rahvast etniliselt. Rahvuslus, mis tugineb kultuuril, mõjub eristavalt ja loob hingelise kuuluvustunde.²

Eestlaste saabumist Albertasse eristatakse immigratsioonilainetena, millest esimene hõlmab vahemikku sajandivahetusest kuni Esimese maailmasõjani, teine 1920ndatel, kolmas laine langeb kokku Teise maailmasõja viimaste aastatega. Eristatakse ka 1990ndatest aastatest alates saabunuid. Käesolev uurimus tegeleb esimese ja kolmanda immigratsioonilainega saabunud eestlaste ja nende järeltulijate uurimisega. Uurimuse üheks keskseks küsimuseks on: kuidas defineerivad Alberta eestlased eestlust? Millised on erinevused erinevatel perioodidel Eestist Albertasse lahkunute ja seal sündinute suhtumises eestlusesse? Need on küsimused, millele üritan käesoleva uurimusega selgust tuua ehk uurida välja Alberta eestlaste minakontseptsiooni Kanadas läbi viidud struktureeritud lühiintervjuude põhjal, milles palusin 27 inimesel vastata 16-le eestlust puudutavale küsimusele. Intervjuud ja küsitletute täisandmed³ asuvad uurija personaalses arhiivis.

Struktureeritud intervjuu on osa kvalitatiivsest meetodist, mis analüüsib tekstilist materjali. Saadud vastused on piiratud, kuna küsimused on konkreetsed, eelnevalt välja mõeldud ning esitatakse intervjuueeritavatele samas järjekorras. Tegemist on raamistatud intervjuu liigiga, mistõttu on võimalik saadud andmetest tuletada ka kvantitatiivseid tulemusi ja teha üldistusi.⁴ Läbi viidud kvalitatiivses intervjuu-uurimuses oli vastanutel vabadus kasutada oma sõnu. Uurimuses on kasutatud kvalitatiivset sisuanalüüsi, täpsemalt juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi, milles kõrvutati analüüsimiseks kõigi intervjuueeritavate vastused konkreetsele küsimusele ning võrreldi sarnasusi, erisusi ja korduvaid märkusi. Võrdlemine tingib mõneti suurema üldistatavuse kõrvutades seda juhtumipõhise analüüsiga. Seesugune analüüs võimaldab välja tuua seosed või lahknevused küsimustes vaadeldavate grupiliikmete ja gruppide vahel. Uurimuses keskenduti eksplitsiitsele sisule ehk otseselt väljaöeldule, mitte

---

¹ Eesti keele seletav sõnaraamat // <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=eestlus&F=M>.

² Rand, W. Eestlus on looming. // Loomingu Raamatukogu. Tallinn, 1994. Lk 50-51, 61.

³ Töös on esitatud ainult intervjuueeritavate eesnimed ja sünniaastad.

⁴ Intervjuu tüübid ja meetodid. 2013. // <http://intervjuu.weebly.com/intervjuu-tuumluumlbid-ja-meetodid.html> (12.05.16).

peidetule ehk viidi läbi manifestset analüüsi.⁵ Käesolevas bakalaureusetöös kasutatakse ka vastanute otseseid tsitaate, mis on märgitud kursiivis.

Kvalitatiivne intervjuu on juhitud vestlus, milles uurija kuulab hoolikalt uuritavat, mõistmaks öeldu tähendust. Kvalitatiivne intervjuu-uurimus tegeleb küsimustega: kuidas ja miks. Albertas tehtud intervjuud paigutuvad etnograafilise tõlgenduse kategooria alla, millele on iseloomulikud põhilise fookuse langemine tähendusele ja raamistikule ning laiahaardeline ulatus.⁶ Kvalitatiivse uuringu läbiviijad tuginevad kultuuriliste erisuste määratlemisel allikatele nagu inimeste öeldu ja nende käitumisviisid. Kvalitatiivne uurimus on otstarbekam kui huvipakkuvad teemad ei keskendu ühele kindlale olukorrale, vaid eesmärk on kehtestada ühised mustrid või teemad kindlat tüüpi vastanute vahel.⁷

Intervjuu protsessil on seitse etappi: teemakäsitus, planeerimine, intervjuerimine, transkribeerimine, analüüs, kontrollimine ja aruandlus. Kvalitatiivne intervjuu kasutab vestlust algatavaid ja suunavaid küsimusi ehk jätkuküsimusi, mis eeldavad täpsustavaid vastuseid ja lähevad enam sügavuti. Kvalitatiivne intervjuu-uurimus tegeleb küsitletava suhtumise analüüsimisega vaadeldavasse uurimisküsimusse. Kvalitatiivne uurimus on teatud määral subjektiivne ning lähtub intervjueri tõlgendustest, mida mõjutavad tema enda nägemus olukordadest. Intervjuude analüüs peaks keskenduma lisaks intervjueritavate vastustele ka nende vastuste põhjuste kujunemise (näiteks ühistegevuste läbi tekkinud) uurimisele ja selle üle juurdlemisele.⁸

Eestlased on etendanud olulist rolli Alberta provintsi üles ehitamisel ja selle arendamisel.⁹ Väliseestlust, on uuritud rohkelt ja küllaltki laiapinnaliselt. Analoogseid uurimusi on läbi viinud näiteks Aune Valk, Tiina Kirss ja Karin Hiiemaa. A. Valk on kirjutanud eestlaste identiteedist Rootsi näitel ja võtnud samuti aluseks intervjuu meetodi ning on uurinud identiteeti ja eestlust 1944. aastal lahkunute ja nende järeltulijate seas.¹⁰ Samuti on eestlust väliseestlaste seas uurinud K. Hiiemaa, kes viis oma uurimuse läbi Lõuna-Aafrika näitel, uurides sealsete Eesti

---

⁵ Kalmus, V; Linno, M; Masso, A. Kvalitatiivne sisuanalüüs. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Tartu ülikool // <https://sisu.ut.ee/samm/kvalitatiivne-sisuanalyys> (21.05.16).

⁶ Rubin, H. J.; Rubin, I. S. Qualitative Interviewing (2nd ed.): The Art of Hearing Data. 2005. Lk 3,129.

⁷ Gubrium, J. F; Holstein, J. A. Handbook of Interview Research. 2001. Lk 86.

⁸ Samas. Gubrium, J. F; Holstein, J. A. Lk. 87-88.

⁹ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 195.

¹⁰ Valk, A; Karu, K. Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. // Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimusi 20. sajandi lõpust. Lk 125-141.

perekondade eestlust, nende keeleoskust ja üldist Eesti rahvuslust.¹¹ Need kaks uurimust olid toeks ka käesolevale uurimusele, mis baseerub küsimustikul. Uurimus jälgib erinevate immigrandirühmade dünaamikat ja suhtumist eestlusesse. Antud töös kõrvutatakse 20. sajandi algusaastatel ja keskpaigus saabunute ja nende järeltulijate vastuseid, mis annab võrdluse eestluse tõlgendusest, sellest arusaamisest ja olulisusest mitme grupi jaoks. Sedalaadi, eestlusele keskenduv, intervjuu-uurimus Alberta eestlaste seas on esmakordne. Bakalaureusetöö keskendub kindlalt piiritletud piirkonna, Alberta provintsi eestlaste suhtumisele eestlusesse aastal 2016. Uurimus on oluline mõistmaks eestluse muutust ja arengut ajas väliseestlaste erinevate põlvkondade näitel. Samuti selgitab kirjatöö, mida tähtsustavad erinevate põlvkondade eestlased Eesti ja eestluse puhul.

Uurimistöö tegeleb rahvusliku identiteedi problemaatikaga. Natsiooni defineerimine on keeruline, kuna tegemist on raskesti mõõdetava abstraktsiooniga. Rahvus on kokkuleppeline mõiste, mida on aegade jooksul erinevalt defineeritud. Laialdaste diskussioonide tõttu võib öelda, et rahvus on ühelt poolt teiste poolt defineeritav ja samal ajal ka isedefineeritav mõiste, mis tähendab, et iga inimene määratleb ise enda rahvusliku kuuluvuse. Rahvuslik enesemääramine on ühtlasi inimeste enda teadvuse ja tahte määratlus. Seda keerulisem on antud teema käsitlemine. Mida peetakse silmas identiteedi all ja milles väljendub Alberta eestlaste jaoks rahvuslus? Nendele küsimustele pööratakse lähemat tähelepanu töö teises peatükis, mis seletab lahti uurimuses esinevaid termineid, mille ümber töö on üles ehitatud.

Uuritavad väliseestlased on lahterdatud valimirühmadesse: vana- ja uuseestlased ning nende järeltulevad põlvkonnad. Enne Teist maailmasõda väljaspool Eestit elanud eestlasi kutsuti “vanaeestlasteks” või ka “vanaolijateks”. Teise maailmasõja käigus lisandunud pagulasi hakati Läänes nimetama “uuseestlasteks”.¹² Töös kasutan lahterdamist grupp A ja grupp B. Gruppi A hulka lahterduvad käesolevas uurimuses kõik intervjuueeritud, kelle esivanemad saabusid Albertasse 20. sajandi esimestel aastatel ja panid aluse sealsele Eesti kogukonnale. Grupi B moodustavad intervjuueeritud, kes saabusid 1940ndatel ning nende järeltulijad. Grupi A esivanemad lahkusid Eestist rahumeelsetes tingimustes ja vabatahtlikult, kuid grupp B oli sõjaoludes sunnitud põgenema.

---

¹¹ Hiiemaa, K. Eestlaste etnilisest mälust lõuna-aafrika näite põhjal. // Kultuur ja mälu. Konverentsi materjale. Tartu. 2001. Lk 162-173. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

¹² Kumer-Haukanõmm, K. Väliseestlus kodueestlase pilgu läbi. // TUNA, 2007. Nr.3. Lk. 143-145. // R. Raag. Eestlane väljaspool Eestit. Lk 12.

Käesoleva uurimuse jaoks leitud toetavat ajaloolist materjali Kaja Kumer-Haukanõmme ja Raimo Raagi kirjutistes, mis pakkusid asjakohast informatsiooni väliseestlaste Eestist lahkumise põhjuste ja väliseestluse kohta. R. Raag seletab enda teoses lähemalt väliseestluse mõistet ja puudutab Eesti diasporaa teket. Ta annab enda teoses asjakohase ülevaate väliseestluse ajaloost Teise maailmasõja aegsel ja järgsel perioodil.¹³ Väliseestlust ajaloolises võtmes on uurinud ka K. Kumer-Haukanõmm, kes on kirjutanud artikli väliseestlaste nägemusest Eestist, kus ta puudutab nii põlvkondade vahelisi kui ka erineval perioodil diasporaasse saabunute omavahelist suhtlust. Samuti vaatleb ta väliseestlaste määramist olenevalt saabumise ajast, kas vanaeestlaseks või uuseestlaseks. Ta on uurinud väliseestlasi eestlase pilgu läbi, mis andis hea ettekujutuse väliseestluse erijoontest ja olemusest.¹⁴ Tiina Kirss on kogunud väliseestlaste elulugusid, mis pakkusid head võrdlusmomenti läbiviidud intervjuudega.¹⁵

Uurimistöö olulisteks märksõnadeks on rahvuslik identiteet ja rahvuslus. Nendel teemadel on kirjutanud teaduslikke uurimusi ka mitmed Tartu ülikooli endised õppurid, kelle töödest samuti vajalikku mõtlemis- ja kirjutamisainest kogusin. Teemakohast materjali sain E. Kõresaare doktoritööst, kus käsitleti ajaloomälu seonduvat.¹⁶ Mainitud töö aitas saada paremat ülevaadet ajaloolisest pärandist mälu kontekstis, mis ilmnese käesolevas uurimuses lapsepõlvemälestuste ja -kogemuste näol. 20. sajandi algusaastatel aset leidnud eestlaste väljarännet on põhjalikumalt käsitlenud ajaloolane T. Rosenberg. Etnilise identiteedi teemaga seotud teoreetiline raamistik tugineb antud töös sellistele autoritele nagu Benedict Andersoni „Imagined Communities“, kus vaadeldakse rahvuslike kogukondi kui inimeste endi poolt loodud kujutlusi ja seletatakse lähemalt rahvusluse tekkepõhjust ning olemust. Rahvusluse ajaloolisest taustast ning sellele omastest tunnustest kirjutavad põhjalikult R. Tagaroe teoses „Rahvuslus“ ja A. D. Smith raamatus „Nationalism“. Viimane seletab lähemalt rahvusluse eesmärgi ja selle defineerimise viise.

Suureks abiks oli kogumik „Rahvuslus ja patriotism“¹⁷, mis käsitles erinevaid definitsioone ja tõlgendusi rahvuslusest ja selle olemusest, tekkepõhjustest ja tunnustest. Samuti konverentsikogumik „Kultuur ja mälu“¹⁸, mis sisaldas palju teemakohast materjali, näiteks

---

¹³ Raag, R. Eestlane väljaspool Eestit. Tartu. 1999.

¹⁴ Kumer-Haukanõmm, K. Väliseestlus kodueestlase pilgu läbi. // TUNA, 2007. Nr.3. Lk. 143-145.

¹⁵ Kirss, T. Rändlindude pesad. Eesti Kirjandusmuuseum, 2006.

¹⁶ Kõresaar, E. Memory and history in Estonian Post-Soviet life stories. Doktoritöö. Tartu Ülikool, 2004.

¹⁷ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009.

¹⁸ Kultuur ja mälu. Konverentsi materjale. Tartu, 2001 // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

mälu ning mälestuste olulisust rahvusluse temaatikas. Konverentsikogumiku raames kasutasin Karin Hiiemaa uurimust eestlusest ja eestlaste etnilisest mälust LAVi näitel¹⁹, kus autor vaatles, kuidas on diasporaa eestlased, nende kogukond, suutnud säilitada Eesti rahvuslikku eripära, mida selleks tehtud on ning milles eestlus väljendub. Mainitud uurimus pakkus head võrdlusmaterjali käesoleva kirjatööga. Vanema põlvkonna eestlaste elust Albertas aitasid aimu saada Robert Kreemi teos „Uus algus“²⁰, mis kirjeldab vanaeestlaste saabumist Albertasse ning asumisele järgnenud aastaid. Vanaeestlastest migrantide ajalugu on kogutud esimeste ümberasujatega seotud ajaloolistest dokumentidest, helisalvestistelt, fotodelt ja kirjalikest ülestähendustest. Samuti toetas käesoleva uurimuse ajaloolist poolt teos „Eestlased Kanadas“²¹, mis tutvustas eestlust viljelevat tegevust Alberta eestlaste seas 20. sajandil. Töös on kasutatud Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi loodud kodulehekülge²² ning sealseid arhiivmaterjale Alberta eestlaste ühistegevuse, kultuuri- ja eluolu kohta 20. sajandi algusest tänapäevani.

Töö esimeses peatükis seletan lähemalt mõisteid – (rahvus, rahvuslus, eestlus ja rahvuslik identiteet), - millele uurimus tugineb. Seejärel käsitletakse Eesti kogukonna kujunemist Albertas, seltsitegevuse algust ja arengut sõja-aastatel, mil Suure põgenemise käigus (1944) saabus Albertasse eestlaste näol lisa. Uurimuse teises pooles esitatakse intervjuu tulemused.

Kaja Kumer-Haukanõmm on ühes oma kirjatöös öelnud järgnevalt: „Väliseestluseks tuleks pidada väliseestlaste teadlikku tegevust oma päritolu ja päritolumaaga seotu alalhoidmiseks, säilitamiseks ja enda eestlasena identifitseerimisel.“²³ Käesolev uurimus püüab leida vastust sellele kui edukas on olnud väliseestlaslik tegevus Albertas ning kui ulatuslik on olnud Alberta eestlaste assimilatsioon (identiteedi muutumine) Kanada ühiskonda.

Uurimus võlgneb tänu kõigile abivalmitele Alberta eestlastele, kes olid nõus osalema intervjuus, vastama avameelselt küsimustele ning avama oma kodude uksi, varmad jagama materjale eestlaste ajaloost Albertas ning tutvustama Eesti päritoluga seotud olulisi põliseid paiku Albertas. Erilised tänusõnad Helgi Leesmentile, kes oli suureks abiks intervjuueeritutega kontakteerumisel ja teemakohaste lisamaterjalide pakkumisel. Uurimisteema idee eest tänan Piret Noorhane.

---

¹⁹ Hiiemaa, K. Eestlaste etnilisest mälust lõuna-aafrika näite põhjal. Kultuur ja mälu. Konverentsi materjale. Tartu, 2001. Lk 162-174. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

²⁰ Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto: 1992.

²¹ Kurlents, A., Antik, R., Olvet, J. Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos I. Toronto, 1975.

²² Alberta's Estonian Heritage // <http://www.albertasource.ca/abestonians/history/1901.html> (14.02.17).

²³ Kumer-Haukanõmm, K. Väliseestlus kodueestlase pilgu läbi. // TUNA, 2007. Nr.3. Lk. 143-145.

1. Terminoloogia

Seletan järgnevalt käesolevas uurimuses esinevate terminite tagamaad ning kuidas need seonduvad uurimuse põhiküsimuse, Alberta eestlaste identiteediga. Defineerides mõisted rahvus, rahvuslus ja identiteet, saame edasi käsitleda eestlusega tihedalt seoses olevat mõistet – rahvuslik identiteet.

1.1 Rahvusidentiteet ehk rahvuslik minapilt

Identiteedi mõistet on mõtestanud Eesti mõtteloo teadur Egge Kulbok-Lattiku, kelle käsitlemise järgi on identiteet enese määratlemise viis, olles osa indiviidi olemusest. Identiteet määratleb me eluloo: mineviku, oleviku ja tuleviku. Rahvusidentiteet on sotsiaalset päritolu ning arenev nähtus. Identiteedil on piirid, millega defineeritakse omane ja mitteomane. „Rahvusidentiteet kui kultuuriliste väljenduste kogum, mis seob minevikku ja tänapäeva.“²⁴ Seega on minevikus kujunenud identiteedil oluline roll tänase elu kontekstis.

Kasvatusteadlane ja õppejõud, Ene Silvia-Sarv, on lähenenud identiteedile kui „mistahes asja suhtele iseendaga“. Samuti muudab identiteet meid ainulaadseteks ja võrdsustub minapildiga, mille raames samastad ja tunned millegagi, näiteks rahvusgrupiga (keele, kultuuri ja traditsioonidega) seotust. Identiteediga käib kaasas mõistmine, et „inimene loob ennast jutustades“, ehk identiteet avaldub lugudes ja tegudes. Samuti loob identiteet läbi kuulumise turvatunde.²⁵ Etnoloog Ene Kõresaar on enda doktoritöös märkinud, et just mälu saab pidada peamiseks identiteedi alustalaks ja kestvuse kandjaks.²⁶

Identiteet rahuldab vajaduse näiteks vähemusgrupi puhul massist välja paista, eristuda ja tunda end erilisena. „Rahvusvähemusse kuulumisel on inimese identiteet üldjuhul teadlikum ja esilekerkivam kui domineeriva grupi liikmetel, kuna etnilise teadvuse teke ja areng põhineb vastandumisel ja oma grupi eripära tajumisel teistsuguse kultuuriga gruppide seas.“²⁷

---

²⁴Kulbok-Lattik, E. Arvamus. Postimees. Ajalookirjutus ja rahvuslik identiteet. 2013 // <http://arvamus.postimees.ee/1139892/egge-kulbok-lattik-ajalookirjutus-ja-rahvuslik-identiteet> (25.02.17).

²⁵Sarv, Ene-Silvia. Akadeemiline habitus, akadeemiline identiteet. Identiteedist. // <https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/akadeemilisest-identiteedist/index.html> (25.02.17).

²⁶Kõresaar, E.. Memory and history in Estonian Post-Soviet life stories. Doktoritöö. Tartu Ülikool. 2004. Lk 20.

²⁷Valk, A; Karu, K. Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. // Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimusi 20. sajandi lõpust. Lk 133.

Inglise filosoof Sir Roger Vernon Scruton läheneb teemale sarnast teed pidi, öeldes, et rahvuslik idee on justkui indiviide moraalselt ühendav ja tugineb territoriaalselt määratletud alale, ühisele keelele, ühendustele (erinevad rahvusseltsid), ajaloo- ja kultuuriruumile. Säärane kuuluvuslik idee seostub indiviidide eneseteadlikusega, võib öelda, et enesenägemuse ehk identiteediga.²⁸ Attracta Ingram, poliitikateaduse dotsent Dublini ülikoolist, kelle uurimisvaldkondade hulka kuuluvad multikulturalism, riik ja rahvus, on lisanud omalt poolt, et säärane identiteet on kui „sotsiaalne ühtsus“.²⁹ Oxfordi Ülikooli poliitikateaduse professor David Miller, kes uurib multikulturalismi ja rahvuslust, on omistanud rahvusele kollektiivse identiteedi olemasolu. Rahvuslik identiteet on kui rahva seas tekkinud ühtekuuluvustunne, mis tugineb ühendavatel rahvusele omastes väärtustes, kommetes, traditsioonides, ajalool, päritolul jne. Rahvuslik identiteet on kui rahvusele tugineva kogukonna ühtsustunne, täpsemalt enda tajumine kindla rahvuse esindajana, kuulumine selle rahvuse sekka ning sellele etnosele omaste tunnuste (traditsioone, kombeid, iseloomu, keelt jms) omamine.³⁰

Miller on toonud välja ka rahvuslikule identiteedile omased tunnused, mille hulka kuuluvad: ühise ajalooliselt järjepideva kogukonna tunnetus, selle kogukonna tegutsemine peaks olema pidev ja loov, samuti on rahvuse liikmetel tavaks arvata, et (nende) rahvusele on omased kindlad iseloomujooned.³¹ Viroli on aga öelnud väga konkreetset, et rahvuslik identiteet ongi peamine, mis defineerib rahva. Ta toob ka välja kaks peamist rahvusliku määratluse valdkonda: kodanikurahvuslus, mis määrab rahvusliku kuuluvuse kodakondsuse baasilt ja etniline rahvuslus, mis tugineb enam indiviidi päritolule ja kultuursetele asjaoludele.³² Ehk inimesel on võime ise määrata enda rahvuslik kuuluvus vastavuses enda sisemise identiteediga. Lõpetuseks tooksin siinkohal välja veel ühe Smithi mõtte, mis paigutab rahvusliku identiteedi „kollektiivse iseloomu“ alla. Ta käsitleb seda ka kui üht ajaloolis-kultuurilistest alustaladest ning rahvusliku identiteediga kaasaskäivate omaduste püsimise pärast hoolimist. Rahvuslik identiteet ei ole staatiline ning moderniseerub iga generatsiooniga.³³

---

²⁸ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 28.

²⁹ Ingram, A. Põhiseaduslik patriotism. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 124.

³⁰ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 29.

³¹ Samas. Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Lk. 29.

³² Viroli, M. For love of the country. An essay on patriotism and nationalism. Oxford: Clarendon Press, 1995. Lk 7-8.

³³ Smith, A. D. Nationalism: theory, ideology, history. Polity Press. 2001. Lk 27, 128.

1.2 „Rahvus kui „kollektiivne meie““³⁴

Rahvuslus eestlaste jaoks on eestlus ehk eestimeelsus.³⁵ See on rahvuslik enesenägemus, mis määratakse kindlate tunnuste alusel. Alapeatüki pealkirjas oleva mõtte käis välja inglise filosoof, kirjanik ja arvamusiider Roger Scruton. Filosoof põhjendab enda väljaütlemist ühise keele, jagatud ühenduste ehk seltside, ühise ajaloolise jutustuse ja kultuuriga.³⁶ Benedict Anderson on öelnud rahvuse kohta, et see on vahend eristamiseks ning rahvustunne on tingitud vajadusest end määratleda ning grupeerida.³⁷ Samuti väidab ta, et rahvus on kujutletud sotsiaalne kogukond, mis on loodud inimeste poolt, kes peavad end ühe kogukonna liikmeteks.³⁸ Inimesed vajavad rahuldavaks eksisteerimiseks kuulumis- ja grupitunnet, teadmist, et nad on osa millestki. Selleks otsitakse enda identiteediga enam kokku sobituvat rühma, ja kuna rahvus on identiteedi üks alustaladest, siis on see üheks edukaimaks enda klassifitseerimise vahendiks. Püstitatud väidet toetab Kanada filosoof, multikulturalismi ja vähemuste õiguste uurija, Will Kymlicka, kes on määratlenud rahvust kui „inimeste esimest identifitseerimistasandit“.³⁹

Kymlicka arvamust jagab ka poliitilise filosoofia professor ja rahvusluse uurija Yael Tamir, kes kinnitab, et kultuuriline miljöo luuakse rahvuste poolt ning kui individid leiavad end looduga seonduvat, siis panebki see aluse nende enesemääramisele.⁴⁰ Rahvusele on ka omased kindlad hoiakud ja käitumismaneerid, mida selle liikmeskonnalt oodatakse. „See on kogukond, mida tunned ja milles elad“ väidab briti ajaloolasest sotsioloog A. D. Smith.⁴¹ Rahvuse mõiste võtab enda magistritöös konkreetset kokku Reigo Loka, kus ta toob välja tänaste uurijate üksmeelse seisukoha, et rahvus on kogukond, mis on seotud ajalooliste, kultuuriliste, religioossete ja territoriaalsete sidemetega kaudu.⁴²

Psühholoog Aune Valk, kes on uurinud ka etnilist identiteeti on öelnud, et „etniline identiteet on üks inimese mitmetest sotsiaalsetest identiteetidest.“ Etniline enesenägemus on vaimne

³⁴ Scruton, R. Rahvuse kaitseks. // Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 188-189.

³⁵ [EKSS] Eesti keele seletav sõnaraamat // <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=eestlus&F=M> (28.02.17).

³⁶ Scruton, R. Rahvuse kaitseks. // Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 188-189.

³⁷ Anderson, B. Imagined communities. // Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London, New York, 1983. Lk 113.

³⁸ Samas: Anderson, B. Lk 6.

³⁹ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 33.

⁴⁰ Samas: Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Lk 31.

⁴¹ Smith, A. D. Nationalism: theory, ideology, history. Polity Press, 2001. Lk. 10.

⁴² Loka, R. Etnopoliitilised konfliktid riigi-ehitamisel. Sõdadevaheline Tšehhoslovakkia ja postkommunistlik Eesti Vabariik. Magistritöö. 2005. Tartu Ülikool. Filosoofiateaduskond. Ajaloo osakond. Lähiajaloo õppetool. Lk 9. algallikas: Kellas, J. G. „The Politics of Nationalism and Ethnicity“. London. The Macmillan Press. 1994. Lk. 2.

sidususetunne inimestega, kes omavad sama päritolu.⁴³ Rahvusega on tihedalt seotud järgmine mõiste – rahvuslus, mis sisaldab endas rahvuse „tundelist“ ning „kultuurilist“ seisukohta.⁴⁴ Antud uurimuse seisukohast sõnastab rahvusluse mõiste kõige täpsemalt A. D. Smith: „Rahvuslust mõistetakse tänases võtmes kui tunnet või teadvust, et kuulutakse rahvuse hulka ning see kätkeb endas rahvuse keelt, sümboolikat ja ideoloogiat, mille keskmeks on rahvus. Rahvusluse eesmärgid on rahvuslik ühtsus, autonoomia ja identiteet ning seda tugevdavad ühised mäletused, müüdid ja väärtused“. Veel üks oluline mõttekoht, mille Smith välja toob, on lai spekter, mille alusel saab rahvuslust defineerida. Aluseks võib võtta keele, kombed, tunnetuse ja hoiakud.⁴⁵ Rahvuslikku identiteeti saab omandada kahel viisil, kas sündides teatud gruppi või elu jooksul omandades. Viimase viisi puhul valib indiviid ise, millise grupiga soovib end identifitseerida. Väliseestlaste järeltulijate jaoks on enese eestlasena määratlemine seega teadlikult langetatud valik.⁴⁶

Rahvuslusega kaasneb eeldus, kindel hoiak. Seda vaatepunkti on lähemalt käsitlenud Eva Piirimäe, kes leiab, et rahvuslusega kaasneb truudus kindlatele väärtustele, nagu keel ja kultuur, olles seeläbi ideoloogiline ja moraalne seisukoht.⁴⁷ Benedict Anderson rõhutab enda teoses rahvuslusele omast kuuluvustunnet teatud grupi hulka.⁴⁸ Briti ajaloolane Elie Kedourie lisab Andersoni väitele, et kuulumine tagab ka enesemääratlemise.⁴⁹ Piirimäe seletab enda teoses, et rahvuslusele on omane kindel pärand, mis on seotud ühendava ajaloo raames põimunud kogukonnaga. Ta käsitleb rahvuslust kui kuuluvuslikku tunnet sellesse pärandiga kogukonda.⁵⁰

Ajaloolane ja filosoof, Eva Piirimäe, on öelnud, et eestlust saavad viljeleda vaid eestlased ning selle elujõud kestab täpselt seni kuni kestab eestlaste panustamine sellesse.⁵¹ Emeriitprofessor Viroli on oma kirjapandus toonud välja sotsioloogia-, politoloogia- ja antropoloogiaprofessor Liah Greenfeldi seisukoha: „Rahvuslus on algallikaks indiviidi identiteedis rahva seas, mida nähakse ka kui suveräänsuse kandjat, lojaalsuse keskset objekti ja kollektiivse ühtsustunde lähet.“⁵² Rahvuslusega on lähedalt seotud ka selline mõiste nagu

---

⁴³ Valk, A; Karu, K. Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. // Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimisi 20. sajandi lõpust. Lk 125.

⁴⁴ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 18.

⁴⁵ Smith, A. D. Nationalism: theory, ideology, history. Polity Press, 2001. Lk 5-11.

⁴⁶ Valk, A; Karu, K. Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. // Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimisi 20. sajandi lõpust. Lk 133.

⁴⁷ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 21.

⁴⁸ Anderson. B. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London, New York, 1983. Lk 122.

⁴⁹ Kedourie, E. Nationalism. Blackwell, 1960. Lk 23.

⁵⁰ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 28.

⁵¹ Samas. Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Lk 9.

⁵² Viroli, M. For love of the country. An essay on patriotism and nationalism. Oxford: Clarendon Press, 1995. Lk 7.

patriotism, mis tähendab isamaa-armastust⁵³, maaga hingeliselt seotud olemist.⁵⁴ Suhtumine määratletud isamaa ja sellele omastesse väärtuste suhtes põhineb lojaalsusel, emotsionaalsusel ja uhkusel oma etnose ja riigi väärtomaduste üle.⁵⁵

Etnilise identiteedi säilimisele aitavad kaasa piirid, mis hoiavad alles tuttava ja eemal välise. Lisaks lahkneb etniline teadvus omakorda kultuuriliseks (tähtpäevade, traditsioonide tähistamine, ajaloo ja kultuuri tundmine) ja assotsiooniliseks (suhted teiste gruppide liikmetega) suunaks. Samuti on võimalik etnilise identiteedi kontekstis välja tuua etniline uhkus- ja kuuluvustunne, mille puhul esineb seotusetunne etnilise grupi kui tervikuga ja huvi oma grupi ajaloo ja kommete vastu ning etniline eristamine, mille korral on soov teha vahet enda ja teiste gruppide vahel, eelistusega suhelda oma grupi liikmetega, kuni abiellumiseni välja. Etnilise identiteedi püsimisel on kriitiliseks piiriks peetud kolmandat põlvkonda, mil rahvuslik side hakkab nõrgenema.⁵⁶

Käesoleva uurimuse autor nõustub teaduslikest paradigmatelt etnosümbolistidega, kes näevad rahvosluse osadena nii igipõlisust kui ka uusaegsust. Selle vaate keskmes on ajaloolissotsiaalne ja kultuuriline analüüs, mis keskendub ennekõike subjektiivsetele tunnustele, - nagu mälu, väärtused, sümbolid - rahvustunde püsimisel. Rahvuslust ja rahvuseid vaadeldakse paradigma alusel kui kollektiivset identiteeti omavat etno-kultuurilist gruppi, mille mõistmiseks ja määratlemiseks on vajalik vaadelda etnose kollektiivset kaasahaaratust ja kirge tegemistes. Etnosümbolism pakub rahvuste kogukondadega seotuse ja rahvustunde põhjenduseks ajaloolisi ja sotsioloogilisi põhjendusi. Üks voolu esindaja, poliitikateaduse professor John Armstrong, on näinud rahvuslust kui midagi, mis on muutuv ja lähtub arusaamadest, tunnetest ja suhtumisest.⁵⁷

---

⁵³ [EKSS] Eesti keele seletav sõnaraamat // <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=patriotism&F=M> (28.02.17) .

⁵⁴ Viroli, M. For love of the country. An essay on patriotism and nationalism. Oxford: Clarendon Press, 1995. Lk 164.

⁵⁵ Piirimäe, E. Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009. Lk 12, 20.

⁵⁶ Valk, A; Karu, K. Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. // Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimisi 20. sajandi lõpust. Lk 128.

⁵⁷ Smith, A. D. Nationalism: theory, ideology, history. Polity Press, 2001. Lk 57-59.

1.3 Eestluse tähendusest

Eestlus kujutab endast kultuurile tuginevat rahvuslust, peegeldades etnilist kuuluvustunnet.⁵⁸ Intervjueeritutel olid Eestiga seotud veresidemed, mille tähtsustamine väljendus monorahvusliku või segarahvusest perekonna loomises. Tänapäeval baseerub eestlus Albertas kolmandal komponendil ehk kultuurirahvuslusel, mis on nooremale generatsioonile lihtsamini mõistetav ja kergemini seostatavam kui veresidemetele tuginev või poliitiline eestlus. Eestluse määra on võimalik defineerida alusel kui suur on eesti kultuuri ulatus indiviidi isiksuses, olemuses. Eestluse määr on elu jooksul muutuv. Walter Rand, Eesti tehnikateadlane ja ajaloolane, on eestluse kohta kasutanud väljendit „eestlus kui looming“, millest tulenevalt on tegemist pidevalt muutuva ja areneva nähtusega, mille olemasolu tugevus sõltub inimese enda panusest sellesse. On võimalik määratleda suurema ja väiksema eestluse määraga inimesi, kuid ei ole võimalik anda arvulist väärtust inimese eestluse tugevusele.⁵⁹ Eestlust on vaadeldud ka kui kultuuriväärtust ja süsteemi, mis põhineb inimvajadustel, ühendades nii bioloogiliselt, psühholoogiliselt kui ka sotsiaalselt.⁶⁰

Rahvusel on oma kultuurkeha, geograafiliselt hajali ja katkendlik süsteem, mis muutub ajas ja ruumis ja millele on omased elemendid (keel, traditsioonid jne). Inimese määratlus Eesti kultuurikehasse tuleneb Eesti rahvuskultuuri osakaalust inimeses. Isikul, kes tegutseb aktiivset Eestiga seonduvaga, eestluse määr suureneb.⁶¹

---

⁵⁸ Rand, W. Eestlus on looming. // Loomingu Raamatukogu. Tallinn, 1994. Lk 50-51, 61.

⁵⁹ Rand, W. Eestlus on looming. // Loomingu Raamatukogu. Tallinn, 1994. Lk 81-85.

⁶⁰ Kreem, R. Eestlus ja selle ühiskondlik arendamine. // Teoreetilisi ja praktilisi lähtekohti. Toronto. 2005. Lk 8. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/isikuarh_kreem_eestlus.pdf (05.03.17).

⁶¹ Rand, W. Eestlus on looming. // Loomingu Raamatukogu. Tallinn, 1994. Lk 90.

2. Eestlased Albertas vahemikus 1900-1920

Mis põhjusel otsustasid osad eestlased 19. ja 20. sajandi vahetusel Eestist lahkuda ning jõudsid Albertasse? Teadaolevalt muutis 1900. aasta paiku 1/3 kuni 1/2 400 miljonist toonasest Euroopa elanikust elu jooksul elukohta. Eriti populaarne oli kontinentideülese rände kasv. Kui 19. sajandi algusest keskpaigani ületas ookeani rände eesmärgil umbes 1,5 miljonit inimest, siis Esimese maailmasõja puhkemise hetkeks oli see arv suurenenud 33 korda, kerkides 50 miljonini. Rändele andis tõuke 1845. aastal Euroopat tabanud agraarkriis.⁶² Eestlased soovisid omada maad ja olla mõisnikest priid.⁶³

20. sajandi esimesel kümnendil leidis aset oluline, paljude inimeste elusid drastiliselt muutev sündmus, nimelt kuulutas peaminister Wilfrid Laurier'i valitsus Põhja- ja Ida-Euroopas, et nad on valmis väga soodsatel tingimustel (kümne dollari eest oli võimalus soetada endale 64,75 hektari suurune maatükk, erijuhtudel isegi tasuta), pakkuma maakohti Kanada preeriates neile, kes oleksid nõus maad korrastama ja talusid üles ehitama. Säärane üleskutse oli eestlastele atraktiivne, kuna ühiskonnas oli valdav rahulolematuse võimukate maaomanikega, baltisakslastega, kes omasid enamikku kasutuskõlblikust maast ning domineerisid erinevatel ametitel, jättes eestlased oma maal kehvemasse olukorda.⁶⁴ Väljarännet võrreldakse ka alternatiivina puudulikule majanduslikule arengule. Eestlaste Esimese maailmasõja eelne ränne, mis langeb sajandivahetusel Albertasse jõudmisega kuni aastani 1905, on osa samal ajal Euroopas aset leidnud massilisest väljarändest. Järgnes teine osa väljarändest kuni aastani 1914, mis langeb kokku Stolõpini organiseeritud väljarändega.⁶⁵

Algselt paikneti peamiselt ümber Vene impeeriumi piirides. 1860ndatel asus osa eestlasi Krimmi, kust hiljem liiguti edasi ka Albertasse. Asundusliikumine sai ametlikuks 1863. aastal jõustunud passiseadusega. Esimese maailmasõja puhkemise ajaks oli 90% ümberasumisi toimunud Euroopa ja Vene impeeriumi territooriumil.⁶⁶ Paljud Albertasse ümberasunud olid edasirännanud Venemaa eestlaste asundustest.⁶⁷ Tõuke Vene aladelt lahkumiseks andis 19. sajandi hilistel aastatel alanud venestamise laine, mis ei olnud rahvuslikult meelestatud

---

⁶² Rosenberg, T. Eestlaste väljaränne 19. sajandil – 20. sajandi algul. // Mõte, 2007, 8–10. Lk 1.

⁶³ Samas. Rosenberg, T. Lk 3-7.

⁶⁴ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 375. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

⁶⁵ Rosenberg, T. Eestlaste väljaränne 19. sajandil – 20. sajandi algul. // Mõte, 2007, 8–10. Lk 2.

⁶⁶ Samas. Rosenberg, T. Lk 3-7.

⁶⁷ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 197.

eestlastest kontingendile meelt mööda. 1905. aasta revolutsioon ja sellest tingitud tagakiusamised tõid lisaks majanduslikel põhjustel lahkunutele kaasa ka teatud koguses poliitilise tagakiusamise eest pelgupaika otsinud migrante. Seega oli esmasaibunud eestlaste seltskond üpris kirju, koondades endas inimesi õpetajatest talupoegadeni.⁶⁸

2.1 Esimesed eestlaste asundused Albertas

Eestlaste ajalugu Albertas, mis toona polnud veel isegi provints (sai selleks 1905. aastal), saab alguse aastal 1899, mil looderannikule saabusid esmased ümberasujad Eestist, täpsemalt endise Võrumaa Nuustaku kooliõpetaja Hendrik Kingsepaga, kes rajas perekonnaga Eckville läheduses asetseva Sylvan järve kaldale 160 aakri suurusele võsastunud maalapile kodu. Säärast eeskujul järgisid ka teised kaasmaalased, näiteks perekonnad Piht ja Kask. 1903. aastaks oli õnnestunud rajada 16 talu ja 61 asunikuga eestlaste oma kogukond, mida asuti kutsuma kauge kodumaa ajaloolise piirkonna mälestuseks Livoniaks. Arhiivimaterjalidest selgub, et aasta lõpuks elas piirkonnas juba umbkaudu 22 Eesti perekonda. Teadaolevalt oli Eesti asunikele piirkond sümpaatne, kuna ümberkaudne maastik meenutas kodukanti.⁶⁹ Eestlased, nagu ka teised põhjarahvad, omasid vajadust rohke puidu, metsamassiivi ja vee järele. Esimeste Alberta eestlastest asunike jaoks oli algusaastatel oluline haridustegevuse jätkamine, millest annab kinnitust Sylvan Lake läheduses paiknenud asunduse inglise keele baasil tegutsenud kool.⁷⁰

Kuna migrante saabus vaba maa ihaluses ka teistest riikidest, kes omastasid suures koguses maad eestlaste läheduses, siis oli suurema rahvusliku kogukonna teke Sylvan Lake piirkonnas raskendatud ning eestlased sunnitud elukohta otsima lähedalasuvatest asulatest. Sellisteks asundusteks kujunesid 1902. ja 1903. aastatel näiteks Big Valley, Stettler ja Medicine Valley, kuhu kerkis hiljem linn nimega Eckville.⁷¹ 1916. aastaks olid sealsed 160 asunikku suutnud

---

⁶⁸ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 197.

⁶⁹ History 1901-1914. Alberta Estonian Heritage Society kodulehekülg // <http://www.aehs.ca/heritage/history/1901.html> (9.09.2016).

⁷⁰ Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 11. // Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/alberta_settlements.html (3.09.2016).

⁷¹ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 200.

harida 10 000 ha maad.⁷² Inimesed saabusid sageli suurema suguvõsaga, näiteks emigreerusid koos õe ja venna pered, mis soodustas hiljem ka Eesti kogukondade teket.⁷³

Eestlased liikusid Sylvan Lake piirkonnast ka itta, Stettlerisse, mida hakati eestipäraselt kutsuma Lindaks. Sellest kujunes teine suurem eestlasi koondanud asupaik.⁷⁴ Ka täna eksisteerib linnas hoone nimega Linda Hall, kus aeg-ajalt leiavad aset eestlaste kogunemised. 1905. aasta seisuga elas piirkonnas 60 eestlast.⁷⁵ 1910. aastal võis Stettleris loendada juba 45 farmi ja ligemale 160 eestlast. 1911. aastal rajati Stettlerisse rahvamaja.⁷⁶ Stettleri külje all asunud Big Valleyt kutsuti eestipäraselt Kaleviks.⁷⁷

Oluliseks eestlaste kogukonda koondavaks punktiks Albertas kujunes ka Barons, mis rajati aastal 1904 Ühendriikidest ning Krimmist tulnud ümberasujate poolt.⁷⁸ 1908. aastaks oli Baronsisse saabunud 26 Eesti perekonda, peamiselt Krimmist. Sealne kogukond oli tihedalt seotud, kuna koosnes suurtest peredest. On teada, et korraldati kiriklikke talitlusi, hoidmaks elus enda luterlikku identiteeti. Esimese maailmasõja algusaastate paiku oli esimese eestlaste migratsioonilainega leidnud uue kodu Albertas umbkaudu 500 Eesti päritolu immigranti. Need esmased rajatud asulad olid ainsad suuremad eestlaste kogukonnad kuni Teise maailmasõja lõppemiseni.⁷⁹

Kliimaatilisel polnud piirkonnas maaharimine kerge, mistõttu leiti, et ellujäämise ja suurema rahulolu tunde nimel on vaja teha koostööd teiste lähedal asuvate taludega.⁸⁰ Teadaolevalt olid perekondadel eraldi majapidamised ja aiad, kuid põlde hallati kollektiivselt. Vahemikus 1908-1910 rajati Eesti põllumajandusele omaselt veskid ja tammed.⁸¹

Leidub ka kirjeldusi, mis paljastavad, et eestlased ei otsinud elutingimuste näol toretsevat elupaika, vaid sooviti päris enda kodu, ka materjalide ja stiili valikul leiti rahulolu pigem

---

⁷² Palmer, H. Palmer, T. Estonians in Alberta. Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/alberta_settlements.html (3.09.2016).

⁷³ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 200.

⁷⁴ Samas: Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Lk 200.

⁷⁵ Palmer, H and T. Estonians in Alberta. Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/alberta_settlements.html (3.09.2016).

⁷⁶ Raag, R. Eestlane väljaspool Eestit. Tartu, 1999. Lk 49.

⁷⁷ Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 11.

⁷⁸ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 374. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

⁷⁹ Palmer, H. Palmer, T. „Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity“. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 207, 195.

⁸⁰ Samas: Palmer, H. Palmer, T. „Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity“. Lk 200.

⁸¹ Agriculture. Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/1901_agriculture.html (9.09.2016).

tuttavast ja kodusest. Näiteks, olid palkmajadel mätaskatused, mis oli iseloomulik kodumaal olnud elutingimustele. Erna Doig, Adam ja Anna Matteusi tütar, on kirjeldanud, et majapidamises kasutati savi, kive, sammalt, palkidest ise meisterdatud pinke ja voodeid ja madratseid, mis olid täis topitud värskest heinast. Doig: „Nende jaoks see oli luksus – päris enda kodu!“.⁸²

Üldiselt olid eestlaste tingimused uuele asukohamaale jõudes algusaastatel siiski rasked. Oli saadud küll maatükk, kuhu oli suudetud rajada algeline onni meenutav kodu. Kuid teada on, et inimestel ei olnud algselt elupaikades sageli mööblit, mistõttu söödi pagemise käigus kaasa taritud asjade pealt, nagu vana õmblusmasin või kohver.⁸³ Samuti pidid edukad ja erudeeritud inimesed elu ja karjääri hakkama üles ehitama nullist ning leppima juhutöödega.⁸⁴ Tingimused hakkasid paranema perioodil 1910-1914, mil arenes transpordivõrgustik Albertas ning laienesid töötamise võimalused. Siis kui tagatud olid esmased tingimused ellujäämiseks (katuks pea kohal ning olemasolev töökoht), koondus tähelepanu sotsiaalsete, majanduslike ja kultuuriliste vajaduste rahuldamisele.⁸⁵ Eestlastest asunikud ei kiirustanud kohe saabumise järgselt inglisekeelsesesse keskkonda lõimuma, üheks asjaoluks halvad ühenduste ülejäänud provintsi ja selle keskustega, mis hoidsid eestlasi pigem enda keele, tavade ja kogukonna juures.⁸⁶

Eestlaste soov oli vaatamata rasketele asumisjärgsetele tingimustele eestlust elus hoida, mida realiseeriti seltsitegevustega, samuti kodukeskkondades eestlaslikke traditsioonide säilitamisega. Seltsid rajati niipea kui oldi toime tulnud esmaste eluvajaduste, nagu kodu rajamine ja töö leidmine, rahuldamistega.⁸⁷

2.2 Seltsitegevuse sünn

Märkimisväärne on, et kuigi eestlaste kogukonnad olid arvuliselt tagasihoidlikud, siis suudeti teha edukalt koostööd ning saavutada märkimisväärsed tulemused. Edu töid leidlikkus ja uuendusmeelsus põllumajanduses ning tehnoloogia valdkonnas, suur huvi ühistute vastu ja

---

⁸² Palmer, H. Palmer, T. „Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity“. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 201.

⁸³ Korporatsioon Filiae Patriae. „Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal“. Tartu, 2009. Lk 274, 276, 290.

⁸⁴ Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 10.

⁸⁵ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 201.

⁸⁶ Stettler Independent. Estonian-Canadian Centennial Celebration. Juuni, 1999.

⁸⁷ Puusaag, E. Vaba Eestlane. Seistes imetledes väliseestluse hälli juures. Juuni, 1999. Lk 12.

panus muusika ning haridusse edendamisesse.⁸⁸ Juba aastast 1906 tegutses Medicine orus laulu- ja muusikakoor. 1910. aastal rajati Medicine Valley Eesti Selts, mille tegevus kestis 74 aastat. See ühisorgan etendas märkimisväärset rolli kogukonna sotsiaalses ja kultuurilises elus aastakümneid. Üheks algatajaks oli Henri Kingsep. Algselt oli arutlusel, kas seltsi tegevus peaks olema ennekõike majanduslik või sotsiaalse suunitlusega. Otsustati, et mõlemad valdkonnad on olulised.⁸⁹ Siiski hakkas algselt domineerima pigem ärimuslik suund lõbusa ajaviitelise kooskäimise üle. Eksisteerisid ühistud nagu „Kariloomade müügi ühistu“, „säästude ja laenu ühistu pank“ ja paljud teised.⁹⁰

1918. aastal rajas Selts edukamaks kooskäimiseks enda maja, kus leidsid aset näitemängud, tegutses segakoor ja keelpilliansambel. Eesti asunikud jätkasid rahvusele iseloomulikke koori ja laulupidude traditsiooni. Selts rajas enda raamatukogu ning korraldas kogukonda harivaid loenguid. Kõik loengud ei olnud küll vaid Eesti ja eestluse temaatikat käsitlevad, kuid loengute üldine olemasolu väljendab eestlastele omast hariduse ja harituse väärtustamist. Mõned näited loengutest, mida Seltsi algatusel peeti: Henri Kingsepp „Talude organiseerimine ja juhtimine“, August Posti „Eesti kirjandus“ jne. Oluline on märkida, et huvi tunti nii „vana maailma“, kus üles kasvati, kuid millest oldi ära tulnud kui ka „uue maailma“, milles nüüd elati, vastu.⁹¹

Stettleri elanike jaoks oli olulisel kohal religioon. Oldi pühendunud luterlased, mistõttu ehitati 1906. aastal tagasihoidlik kabel. Kabelit külastas teatud ajavahemike tagant reisiv eesti keeles jutlustastav pastor John Sillak. Lisaks religioossele tegevusele oli Stettleri elanike jaoks olulise tähtsusega ka sotsiaalne ühistegevus. 1910. aastal rajati põllumajanduse selts ning järgneval aastal ehitati asunduse keskmesse seltsimaja „Linda“, mida kasutati nii eestimeelseteks ettevõtmisteks kui ka pulmade pidamiseks. Seal tegutses puhkpilliorkester ja raamatukogu, mille teoste hulk kasvas aastatega 2000 teoseni. Suurematel pidustustel osalesid eestlased ka ümberkaudsetest kogukondadest.⁹²

Mainitud 'eestlaste koonduspunktides' koheldi austusega esivanemate kombeid ja traditsioone. Näiteks oli 20. sajandi esimeses pooles ümberasunud peredes pulmade pidamine levinud nähtus. Lisaks korraldati suguvõsade kokkutulekuid ja tähistati üheskoos

---

⁸⁸ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 197.

⁸⁹ Samas. Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Lk 201.

⁹⁰ Kurlents, A., Antik, R., Olvet, J. Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. Toronto, 1975. Lk 35; Palmer, H. Palmer, T. „Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity“. 1985. Saskatoon, Saskatchewan. Lk 202.

⁹¹ Samas. Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Lk 201.

⁹² Samas. Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Lk 205; Kurlents, A., Antik, R., Olvet, J. Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. Toronto, 1975. Lk 43, 205.

ühiskondlikult olulisi sündmusi.⁹³ Seltsielu teke annab tunnistust tõsiasjast, et uude kultuurikeskkonda assimileerumise tingimustes oli oluline säilitada endas ka vana kodumaa olemust rahvusliku identiteedi näol. Eestlaslike traditsioonide, kommete ja kultuuri üle tunti uhkust. See oli osa inimestest ja seda ei olnud valmis kaotama, vaid sooviti edasi pärandada.

2.3 Eesti kool

Paljudel Eestist vanemas eas pagenutel oli vaid algharidus ning nad soovisid, et nende järeltulijad hariksid end enam.⁹⁴ Teadvustati vajadust harida oma lapsi ja õppida kohalikku keelt.⁹⁵ Seetõttu ühendati jõud teiste põhjamaariikide asunikega ning 1909. aastal loodi Eesti Kooli Ringkond. Kooli toimkond koosnes peamiselt eestlastest, kes olid pühendunud haridusmeelsed.⁹⁶ Lisaks õppetööle kujunes kool eestlastele ka muidu kooskäimiskohaks, kus leidsid aset ühisarutelud, koosviibimised ja ka pidustused.⁹⁷ Kuna kool rajati enne esimest ühisseltsi, siis võib seda pidada seltsi eellaseks.

Eestlastest asunikud olid üldiselt veendunud, et nende lapsed peavad õppima ja mäletama eesti keelt ning traditsioone elus hoidma. Takistuseks oli asjaolu, et koolis tuli suhelda siiski inglise keeles. Järgnenud generatsioon soovis üldjuhul inglise keele kiirelt ära õppida ning eesti keelt kasutati vaid oma vanematega suheldes.⁹⁸

Hoolimata rasketest elutingimustest olid esmaasukad Eestist oma kultuuri ja ühiskondliku elu elavdamises pigem aktiivsed. Eksisteerisid laulukoorid, spordiringid ning alus pandi esimestele seltsidele ja seltsimajadele. Nii Eckvilles kui ka Stettleris olid Eesti raamatukogud.⁹⁹

Albertas, nagu ka paljudes teistes Välis-Eesti paikades, tekkis aja möödudes probleem eestluse püsimisega, kuna järeltulevad põlvkonnad kippusid esivanematest kiiremini Kanada ühiskonda sisse sulanduma ning oma Eesti päritolule vähem tähelepanu pöörama. Esimeste

---

⁹³ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 376-377. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

⁹⁴ Korporatsioon Filiae Patriae. Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal. Tartu, 2009. Lk 276.

⁹⁵ Economic and Social Developments. Alberta Estonian heritage Society kodulehekül // http://www.aehs.ca/heritage/history/1915_esd.html (9.09.2016).

⁹⁶ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 201.

⁹⁷ Kurlents, A., Antik, R., Olvet, J. Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. Toronto, 1975. Lk 34.

⁹⁸ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 205.

⁹⁹ Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 12.

ümberasujate teise ja kolmanda põlve järeltulijad asusid hiljem maalt ümber linnadesse, et omandada kõrgharidus ja seal tööd leida. Levinud olid segaabelud.¹⁰⁰ On võimalik tõmmata paralleel olukorraga Albertas ja selle vahel, mis toimus Lõuna-Aafrika Vabariigis, mida mainib ühes enda ettekandes Karin Hiiemaa-, kus ta käsitleb Lõuna-Aafrika väliseestlaste identiteedi probleemi enne Teist maailmasõda, mis oli tingitud järeltulevate põlvede eestlusest kaugenemisest.¹⁰¹ Probleem sai leevendust uue laine põgenike saabumisega 1940ndate keskpaigus.

---

¹⁰⁰ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 376-377. // https://www.balthier.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

¹⁰¹ Hiiemaa, K. „Eestlaste etnilisest mälust lõuna-aafrika näite põhjal“. 2001. „Kultuur ja mälu“. Konverentsi materjale. Tartu. Lk 162-174. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

3. Eestlased Albertas vahemikus 1944-1990

Olulisemad demograafilised ja sotsiaalsed muutused Alberta eestlaste seas 1920ndatel ja 30ndatel ei olnud mõjutatud mitte niivõrd uute immigrantide tulekust, kuivõrd esmaasukate teise põlvkonna hajumisest suurematesse keskustesse ja suuremast assimileerumisest. Need, kes esialgsetest Eesti keskustest lahkusid, et täiendada endi haridust või leida majanduslikult paremaid tingimusi, üldjuhul tagasi ei pöördunud ja löid pere sageli kohalikega. Üheselt öeldes oli eestlaste kogukond Albertas Teise maailmasõja päevil hääbumise tendentsis, mida põhjustasid suure osa esmaste immigrantide teise ilma lahkumine ning segaabiellud. Hajusalt paiknevaid ja hõredalt asustatud kogukondi ähvardas totaalne kadumine Kanada ühiskonda. Olukorra päästsid Teise ilmasõja aegsed immigrandid, kes tõid uut vaimsust ja elujõulisust eestlaste tegemistesse ning kes kujundasid välja keskused Calgarys ja Edmontonis. Vaid kaks perekonda 13-st, kes saabusid Eckville piirkonda jäid sinna kauemaks pidama. Ülejäänud otsisid pärast aastast lepingut paremaid tingimusi linnast.¹⁰²

Teise ilmasõja põhjustatud segadusest ja ebastabiilsusest ning Nõukogude Liidu okupatsiooni kartusest tingituna lahkus toona Eesti pinnalt enam kui 75-80 000 inimest.¹⁰³ Suur osa eestlastest pages esmalt Rootsi, kuid kartuses, et Rootsi valitsus võib hakata mingi hetk eestlasi venelastele välja andma, otsustati pageda kaugemale. Üheks neist kaugetest, turvalistest paikadest osutus Kanada.¹⁰⁴ 1940ndate teises pooles saabus Albertasse kolmanda rände käigus lisaks ligemale 400 sisserändajat. Võrreldes esmaste eestlastest saabunutega, kes pidid ise keskused looma, oli Teise ilmasõja aegsetel tulijatel sedavõrd kergem, et keskused olid nende eest juba loodud.¹⁰⁵ Immigrantide lisandudes kasvas eestlaste osakaal Albertas järk-järgult 1115 inimeseni aastal 1961.¹⁰⁶

Kanada valitsus eelistas toona vallalisi, oskusteta sisserännanuid, kes sobiksid hästi lihttööd tegema. Saabujatele esitati nõudmiseks Kanada eestlaste poolse toetuse olemasolu. Viimast oli lahkelt nõus pakkuma Alberta Eesti kogukond, aidates mõningaid Eesti perekondi toime tulla.

---

¹⁰² Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 210.

¹⁰³ Kumer-Haukanõmm, K. Teise maailmasõja aegne eestlaste sundmigratsioon läände. Välis-Eesti uuringute keskus, Tartu ülikool. 2011. Lk 95. // http://www.kirj.ee/public/Acta_hist/2011/issue_2/acta-2011-17-95-109.pdf (5.03.17).

¹⁰⁴ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 209.

¹⁰⁵ People. Post WWII immigrants. Alberta's Estonian Heritage Society kodulehekül // <http://www.aehs.ca/heritage/people/third/index.html> (5.09.2016).

¹⁰⁶ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 210.

Leidis aset eestlaste vaheline teineteise abistamine. Oli tavaline, et haritud, varasemalt kõrgetel kohtadel töötanud, Teise ilmasõja aegsed immigrandid olid sunnitud äraelatamise ja uues keskkonnas tõestamise nimel leppima lihtsa taluabilise tööga¹⁰⁷ selleks ajaks algelistest taludest edukateks farmideks saanud esmasaabujate juures.¹⁰⁸ Seega asusid ka Teise ilmasõja aegsed saabujad esialgu Eckville'i, Baronsisse ja Stettlerisse. Theresa ja Howard Palmer on oma uurimuses väitnud, et säärane üheskoos raskuste ületamine, samades tingimustes elamine ning parema elujärje taotlemine mõjus eestlastele ühendavalt: tuletades meelde ühist ajalugu, päritolu, läbielamisi ning kultuuri.¹⁰⁹

20. sajandi keskel saabunud eestlastel ei olnud uude keskkonda sulandumine nõnda keeruline kui see oli olnud esmasaabujatel, kes vajasid tuge tunduvalt enam.¹¹⁰ Ilmasõja põgenikel aitas uude ühiskonda edukamalt sobituda ning teiste kaasmaalastega kontakti leida Kanada territooriumile vanaolijate poolt rajatud rahvuslike ühingute võrgustik.¹¹¹ Siiski jäi vaid väike osa kolmanda rändelaine käigus saabunutest pikemaks peatuma esialgsetesse Eesti asundustesse.¹¹² Kui esialgne jalgealune oli kindlustatud, siis suunduti edasi suurematesse keskustesse, mida enamus uutest tulijatest eelistas, kuna suur osa kuulus keskklassi ning olid oma ala spetsialistid: arstid, insenerid, arhitektid jne.¹¹³ Keskusteks olid Calgary ja Edmonton. 1966. aasta seisuga oli Edmontonis 87 eestlast ning Calgarys 120.¹¹⁴ Ka Medicine Valley oli paik, kuhu mindi. Seal elas 60ndate keskpaigaks 74 eestlast.¹¹⁵

Kui esimesed eestlastest immigrandid, enamuses põllu- ja käsitöölised, lahkusid eesmärgiga saada maad, siis Teise maailmasõja järgne immigrantide laine koosnes kirjumast seltskonnast, kelle seas oli palju haritlasi ning ärimehi, kes kõik põgenesid kogetud Nõukogude liidu terrori eest. Eestlastele jagati küll maad poolmuidu, ka tasuta, kuna maaharijaid oli tarvis, kuid majanduslik jalgealune tuli kõigil ise kindlustada.¹¹⁶ 20. sajandi algusaastatel eestlaste poolt

---

¹⁰⁷ History. 1940-1990. Alberta Estonian Heritage Society kodulehekül // <http://www.aehs.ca/heritage/history/1940.html>) (9.09.2016).

¹⁰⁸ Kreem, R. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 11.

¹⁰⁹ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 210.

¹¹⁰ Kreem, R. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 12.

¹¹¹ Aun, K. The political refugees: a history of the Estonians in Canada.. McClelland and Stewart. Canadian Government Publishing Centre. Toronto, 1985. Lk 68.

¹¹² Eestlased Kanadas pärast Teist maailmasõda. IV osa // <http://www.eesti.ca/ajalugu/et/4.html> (5.03.17).

¹¹³ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 209-210.

¹¹⁴ History. 1940-1990. Alberta Estonian Heritage Society kodulehekül // <http://www.aehs.ca/heritage/history/1940.html>) (9.09.2016).

¹¹⁵ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 377. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

¹¹⁶ Eestlased Kanadas pärast Teist maailmasõda. IV osa // <http://www.eesti.ca/ajalugu/et/4.html> (5.03.17).

loodud kogukonnad Baronsisse, Eckville ja Stettlerisse olid 1980ndateks aastateks kaotanud senise tähtsuse. Medicine Oru Eesti Selts lõpetas tegevuse 1979. aastal.¹¹⁷

1978. aastal alustas Calgarys tegevust Eesti Täienduskool, mida juhtis Helgi Leesment koostöös lastevanematega. 80ndatel oli koolis õppureid kuni 15. Õppetöö leidis aset üle nädala pühapäeviti kestvusega 2h. Koolitegevus kestis aastani 1991.¹¹⁸ Laste ühendamiseks Eestiga lauldi laule, mis kõnelesid kaugest esivanemate maast.¹¹⁹ Teise ilmasõja järgselt Albertasse saabunud eestlased tõid kaasa uue laine eestimeelsust. Samuti andis 'uussaabujate' eneseteadlikkus neile tunde, et uues ühiskonnas ollakse keegi, omatakse rahvuslikku identiteeti.¹²⁰

3.1 Seltside tegevus Teisele maailmasõjale järgnenud aastatel

Peatselt pärast Albertasse saabumist asusid immigrandid koondama sotsiaalseid, kultuurilisi ja poliitilisi tegevusi.¹²¹ 1940ndate teises pooles saabunud ümberasujad andsid oma osa Eesti kogukonna tegevusse, seda tugevdades.¹²² Teise ilmasõja järgselt albertalaste seas aset leidnud linnastumise populariseerumine tingis ka seelses keskkonnas koondumise ja seltside loomise.¹²³ 1949. aastal loodi Eesti Seltsi organisatsioon Edmontoni ning aasta hiljem Calgarysse. 1950. aastal toimusid ka esimesed eestlaste ametlikud suvepäevad Eckvilles, mil pidustuste raames kohtusid „vanad“ ja „uued“ immigrandid.¹²⁴

Üheks seltside loomise põhjuseks Teise maailmasõja järgselt võis olla vajadus läbielatud jagada. Inimesed, kes olid põgenemise läbi elanud, tundsid, et on seotud. Psühholoogiline termin *debriefing* ehk enda tühjaks rääkimine eelnevatest emotsioonidest, mis on tingitud uuest

---

¹¹⁷ Lillakas, V. Kanada eestlaste ajaloo komisjon. Eestlased Kanadas II. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1985. Lk 80.

¹¹⁸ Leesment, H. Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon. Eestlased Kanadas III. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1997. Lk 78.

¹¹⁹ Kreem, R. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 166, 167.

¹²⁰ Kirss, T. Rändlindude pesad. Eesti Kirjandusmuuseum, 2006. Lk 491.

¹²¹ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 210.

¹²² Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 377. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

¹²³ People. Post WWII immigrants. Alberta Estonian Heritage Society kodulehekül. // <http://www.aehs.ca/heritage/people/third/index.html> (5.09.2016).

¹²⁴ Kreem, R. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 17.

elukorraldustest ja muutustest, võis olla üks põhjustest, miks eestlased otsisid ka võõrsil seltskonda oma kaasmaalaste seast.¹²⁵

Seltsid panustasid eestlastele omase kultuuripärandi püsimisse. Loodud seltside enamuse moodustasid Teise maailmasõjajärgsed pagulased. Liikmete aktiivse osaluse oluliseks teguriks oli seltside asupaik – linn. 20. sajandi alguses loodud seltsid kätkesid endast vastavalt Stettleri, Big Valley ja Medicine Valley piirkondades põlluharimist viljelevaid esmaasunikke. Edmontoni ja Calgary Seltsidele on omane, et põhiline rõhk langes iseseisvuspäeva tähistamisele, kuid tegeleti ka rahvuslike laulude ja tantsude ning käsitööga.¹²⁶ Alates 1950ndatest on Alberta eestlaste seas olnud traditsioon, et eestlased üle kogu provintsi tulevad kokku Eckville, et tähistada üheskoos jaanipäeva, mis hõlmas endast lõkkeid ning samuti tantsu ja laulu.¹²⁷

1953. aastal muutus Linda seltsimaja tegevus inglisekeelseks. Põhjuseks suurenenud inglisekeelsete seltsi liikmete osakaal, mis oli tingitud eestlaste suuremast lõimumisest inglisekeelsesse ühiskonda ning seeläbi uute, Kanadas sündinud põlvkondade keelest kaugenemisest. Samuti oli põhjuseks teatavate Teise ilmasõja järgselt saabunud perekondade valik kasvatada enda pere üles ingliskeelses keskkonnas.¹²⁸ Eriti kriitiliseks muutus olukord 1960ndatel, mil paljud liikmed olid surnud või põduraks jäänud ja teine osa oli assimileerunud Kanadas sündinutega. Suur osa kolis toona Albertast välja. Vahemikus 1961-1971 kahanes Eesti päritolu inimeste osakaal Albertas 845-ni ning eestimeelne tegevus aeglustus.¹²⁹

Rahvaloendusele tuginedes, mis viidi läbi 1981. aastal, selgus, et Albertas elas 415 inimest (varasem statistika on näidanud, et võis olla tegelikust suurem), kes olid enda emakeelena määratlenud eesti keele.¹³⁰ 1982. aastal oli provintsi ühte suuremasse keskusesse, Edmontoni, alles jäänud vastavalt 80 inimest, kellest poole moodustas vanem põlvkond. Sama aasta andmetest lähtudes oli Edmontonis tegutsenud seltsil 60 liiget, kelle kaasabil korraldati igal aastal Eesti Vabariigi aastapäeva puhul aktusi. Selts andis omapoolse panuse ka 1979. aastal

---

¹²⁵ Räli, L. Eestlaste uus elu 1940. aastatel Läänes. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond. Ajaloo ja arheoloogia instituut. Uusima aja osakond. 2016. Lk 31-32.

¹²⁶ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 211.

¹²⁷ Samas. Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Lk 211.

¹²⁸ Kurlents, A., Antik, R., Olvet, J. Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. 1975. Toronto. Lk 46.

¹²⁹ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 211.

¹³⁰ Lillakas, V. Kanada eestlaste ajaloo komisjon. Eestlased Kanadas II. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1985. Lk 78.

toimunud Stettleri pidustuste organiseerimisse. Edmontoni seltsi juhtkond koondus kord kuus, et arutada Eesti kogukonna siseste sidemete kindlustamist ning nende arendamist.¹³¹

1980. aastal esindas Edmontonis aset leidnud *Heritage Day* festivalil Eestit 10-liikmeline grupp. Kaks aastat hiljem osalesid eestlased *Calgarys Folk Arts Fair* festivalil, kus tutvustati samuti enda rahvuskultuuri. 1985. aasta andmetest lähtudes kuulus Calgary Eesti Seltsi liikmete hulka 60 eestlast, moodustades poole piirkonnas elavate eestlaste tervikarvust. Calgary Seltsi tegevust kammitstes noorema põlvkonna puudus. Siiski korraldati sarnaslt Edmontoni filiaalile 24. veebruari aktusi, tähistati võidupüha, korraldati filmiõhtuid ning õpetati rahvatantsu. Calgary Selts panustas ka 1979. aastal toimunud Stettleri jaanipäeva, Edmontoni Eesti Seltsi ning Stettleris resideerivate vanaeestlaste abiga. Pidustusel osales 200 inimest.¹³²

3.2 Teise ilmasõja aegsete saabujate kokkupuuted vanaeestlastega

Teise maailmasõja järgselt saabunud eestlased tõid Albertasse eestluse uue puhangu, nimelt koguduste kantslitesse asusid Eesti kirikuõpetajad, vesteldi uuenenud eesti keeles ja koorid laulsid uusi Eesti laule. Eestlaslikku elujõudu lisasid ka tantsurühmad, teatritrupid ja eestikeelsed ja- meelsed ajalehed. Teadaolevalt olid vanad eestlastest asunikud suureks abiks teenete ja informatsiooni jagamisel 'uutele tulijatele' saabumise esimeste kuude lõikes. Kuna paljude esmasaabusute järeltulijad olid abiellunud kanadalastega, siis kardeti oma päritolu pärandi hääbumist ja uutes kodumaalt tulijates nähti õlekõrt, mis annaks eestlusele uut jõudu.¹³³

Sõjajärgsetel immigrantidel ja teise põlvkonna Kanadas sündinutel, algsetes asundustes, ei olnud palju ühist ning seetõttu ei osalenud viimasena mainitud sageli taasloodud, uuendatud linnakesksetes seltsides. Levinud olid arusaamatused ja mittemõistmised kahe grupi vahel, mis tulenesid poliitilistest vaadetest (esmaasukad kartsid, et uued tulijad saabusid kommunismi levitama). Kui eestlastest esmaasukad Alberta provintsis leidsid enam ühist Skandinaavlastega, nii usulise kuuluvuse kui poliitiliste vaadete osas, siis sõjajärgsed immigrandid samastusid enam rõhutatud ida- ja keskeurooplastega.¹³⁴

---

¹³¹ Lillakas, V. Kanada eestlaste ajaloo komisjon. Eestlased Kanadas II. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1985. Lk 78-80.

¹³² Samas. Lillakas, V. Kanada eestlaste ajaloo komisjon. Eestlased Kanadas II. Lk 78-80.

¹³³ Eestlased Kanadas pärast Teist maailmasõda. IV osa // <http://www.eesti.ca/ajalugu/et/4.html> (5.03.17).

¹³⁴ Palmer, H. Palmer, T. Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan, 1985. Lk 211-212.

4. Eestlus Albertas vahemikus 1990 – tänapäev

1991. aastal läbi viidud rahvaloendus väitis, et Albertas elas 295 eesti keeles suhtlevat inimest. Eesti päritolu inimesi oli aga enam – 315 (mõlemad arvud võisid tegelikkuses olla suuremad, tuginedes minevikus rahvastiku-uurimustest selgunule). Sarnaselt eelmisele peatükile domineerisid ka 90ndatel suurkeskused: Calgary ja Edmonton. Algseid eestlaste asundusi enam keskuste sekka ei loetud.¹³⁵

1989. aastal kuulus Calgary Eesti Seltsi 80 inimest, kellest pühendunumad olid 35 liikmemaksu tasunud. 1990. aastaks oli liikmeskond kasvanud 90 inimeseni. Seltsi liikmed olid nii vanaeestlaste järeltulevad põlvkonnad kui ka Teise maailmasõja ajal saabunud, lisaks üksikindiviidid, kes olid Calgarysse sattunud tööga seonduvatel asjaoludel. Üldjuhul suhtlesid eestlased posti teel ning erandjuhtudel telefonitsi. Samuti puudus seltsil oma maja. Calgary Eesti Seltsis tuli asutamisele järgnenud aktiivsusperioodil ette ka aegu, mil puudus juhtkond, kuna eestvedajad olid liiga küpses eas ning noorem generatsioon ei olnud juhtrolli üle võtnud. Edmontoni piirkonnas elas 90ndatel stabiilselt umbes 250 isikut ning sealse seltsi tegemistes osales ligemale 100 liiget. 1997. aasta seisuga elas Lethbridge's 13 eestlast, kus organiseeritud eestimeelne tegevus puudus.¹³⁶

Alates Calgary ja Edmontoni Seltside asutamisest on traditsiooniliselt iga aasta tähistatud aktusega Eesti Vabariigi aastapäeva: rahvuslike kõnede, laulu, tantsu ning pillimänguga. Esmakordselt korraldati ühine jaanipäevapidustus Albertas, Linda Halli lähisel, 1979. aastal, millel osales 200 eestlast. 160 eestlase osavõtuga jaanipäeva tähistati ka kümme aastat hiljem, 1989. aastal.¹³⁷

Eesti ja eestlaste arengusse on Alberta eestlased panustanud ka enda provintsi väliselt. 1998. aastal organiseeris Alberta eestlane H. Leesment Eestisse spordi andmebaasi. Naise sõnul tuli tal idee aidata Eestit, nähes, kuidas lääneriigid panustavad abi osutamisega Aafrika kontinendi riikidele.¹³⁸ „Puutusin Liibüas kokku sellelaadsete abistamisvõimalustega ning mõtlesin, miks ei võiks mina organiseerida taolist andmebaasi eestlastele.“¹³⁹ Väliseestlase võrdlusmoment Eesti ja Sub-Sahara Aafrikaga kergitab mõtte, kas teatud olukordades nähti Eestit kui arengus

---

¹³⁵ Leesment, H. Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon. Eestlased Kanadas III. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1997. Lk 74.

¹³⁶ Samas. Leesment, H. Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon. Eestlased Kanadas III. Lk 81-82.

¹³⁷ Samas. Leesment, H. Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon. Eestlased Kanadas III. Lk 74-77.

¹³⁸ Tukk, T. Spordileht. Kanada eestlane tõi Eestisse spordi andmebaasi. Aprill, 1998. Lk 2.

¹³⁹ Maksimov, S. Terviseleht. Andmebaas Eesti rahvale. Aprill, 1998. Lk 7.

abivajajat ning mahajäänut, kelle ees enda edukama käekäigu ees tuntakse kohustust halvemal järjel olevaid kodueestlasi aidata.

Tähistamaks sajandi möödumist esimeste eestlaste saabumisest Albertasse ja selle tõmbekeskustesse korraldati esimestes eestlaste asulates esmasaabujate auks - 1999. aastal Stettleris pidustus.¹⁴⁰ Pidustustest kogunes osa saama üle 500 huvilise, kellest enamuse moodustasid Alberta eestlased, kuid külalisi oli ka Vancouverist, Montrealist, Torontost, USA-st ja isegi Eestist.¹⁴¹ Järeltulijad külastasid Eesti maja Stettleri muuseumis, ajaloolist eestlaste luterlikku kabelit ning surnuaeda ning paiku, kuhu esimesed eestlastest asunikud elupaigad rajasid.¹⁴² Pidustustel demonstreeriti ka provintsi vanaasunike ajaloolisi lugusid, mis olid tõlgitud esmasaabunute tütre, Astrid Ustina poolt. Eestlaste side Linda Halli ja Big Valley asundustega on püsinud läbi mitmete põlvkondade ning seda vaatamata vahepeal tekkinud keelebarjäärile.¹⁴³ Pidustused tõstsid paljude järeltulijate seas päevakorda huvitumise esivanemate päritolumaast ja enda juurte avastamisest. Sajandipidustusele järgnes esmakordne ligi 200 inimesega jaanipäevapidustus Gilby külas.¹⁴⁴

2001. aastal oli Albertas ainus tegutsev Eesti Selts Edmontonis ning selle liikmeid oli 75. Calgarys oli selts lagunenud paari aasta eest. Toona puudus seltsimaja, tingituna väikesearvulisest eestlaste kogukonnast. Koguneti seltsi presidendi kodus. Aset leidsid igaaastased ühised kapsategemised ning kaks korda aastas ilmus seltsi ajaleht. Edmontoni Seltsi päevil olid vana-eestlaste järeltulijatest eesti keele rääkijad kahanemise tendentsis ning seltsi toimimine tugines ühisüritustel.¹⁴⁵

2001. aastal toimusid pidustused Medicine Valley's ja 2004. aastal Baronsis, mis tõstsid huvi Eesti päritolu, traditsioonide ning kultuuripärandi vastu. Vanaeestlaste järeltulijad tegid palju tööd tutvustamaks kohaletulnutele enda päritolu ajalugu, näiteks oli koostatud kaugeleulatuvaid ja detailiderohkeid sugupuid.¹⁴⁶ Üritused olid edukad, kuna suutsid kaasata

---

¹⁴⁰ Alberta newspaper. Alberta Estonian centennial announced. Juuni, 1999.

¹⁴¹ Kiil, D. Vaba Eestlane. Kanada eestluse 100. juubel õnnestus hiilgavalt. Juuli, 1999. lk 1.

¹⁴² Alberta newspaper. Alberta Estonian centennial announced. Juuni, 1999.

¹⁴³ Atkey, S. Stettler Independent. The Estonian Connection. Juuni, 1999.

¹⁴⁴ Lääne, T. Eesti Päevaleht. Eestluse teine sajand Albertas. Tallinn: August, 2001.

¹⁴⁵ Samas. Lääne, T. Eestluse teine sajand Albertas.

¹⁴⁶ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. lk 379-380 // https://www.balthert.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

osavõtjaid mitme põlvkonna jagu nii vanaeestlaste kui ka uuseestlaste seast.¹⁴⁷ Ka aastal 2016 Eesti taasiseseisvumise auks, 20. augustil, korraldatud üritus leidis aset Linda Hallis.

2004. aastal möödus 100 aastat ajast, mil üks esimesi Albertasse saabunud perekondi, perekond Hennel, sai Linda Halli ümbruskonda endale talumaa, mis on kogu perioodi vältel kuulunud perekonda. 2004. aastal oskas, ühe esimestest Alberta eestlastest Kristian Henneli lapselaps, Rudolph Hennel jätkuvalt eesti keelt ning omas emalt saadud Eesti lauluraamatut. Rudolph ei olnud abielus eestlannaga, mistõttu räägiti eesti keelt kodus vähem ning enamus sõnu, mida järeltulijad mäletasid pärinevad vanaemalt. Side Eesti ja eestlusega väljendub Rudolphi poja lapselapsele Eesti pealinna Tallinn järgi nime *Tallin* andmises.¹⁴⁸

2006. aasta Kanada rahvaloenduse tulemustest selgus, et Albertas elas 2160 eestlast, kellest enamus provintsi kahes suuremas linnas Calgarys (750 inimest) ning Edmontonis (500 inimest). Topeltkodakondsus oli toona 1800 inimesel.¹⁴⁹

4.1 Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts ja ajakiri AjaKaja

Alberta eestluse elus hoidmiseks ja arenguks kerkis päevakorda küsimus, kuidas vältida kahe suure kogukonna eraldumist ja neid vastupidiselt liita. Tegevus otsustati koondada ühise seltsi alluvusse. 2005. aastal sai idee reaalsuseks ning ilmavalgust nägi Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts, mis koondab endas esimeste ümberasujate mitmenda põlve järeltulijad ning hilisemad sisserändajad tervest Alberta provintsist. Oluline on ära märkida, et kui kõige esimeste seltside puhul oli tegevuskeeleks eesti keel, siis käesoleva ühendatud Seltsi puhul on töökeeleks inglise keel, põhjuseks suur hilisemate põlvkondade osakaal, kes eesti keelt piisavalt ei valda.¹⁵⁰ Seltsi juhatus ja kõik enam panustada soovivad saavad osaleda üldkoosolekutel ja iga kahe aasta järel toimuvatel jaanipäevapidustustel. Nagu on öelnud Juri Lotman: „Kultuur kui kollektiivse mälu ruum“. Ühine seltsitegevus ning Eesti kultuuri ja traditsioonide tähistamine aitas kaasa ühise mälu kestmisele ja seeläbi eestluse säilimisele, mis väljendus 20.

---

¹⁴⁷ People. Contemporary. 2007-2011. Alberta Estonian Heritage Society kodulehekül. // <http://www.aehs.ca/heritage/people/fourth/index.html> (5.09.2016).

¹⁴⁸ Simeniuk, L. Stettler Independent. Century later, Hennels still work the land. 2004.

¹⁴⁹ Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 378. // https://www.balthert.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

¹⁵⁰ Samas. Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Lk 380-381. // https://www.balthert.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

sajandi vältel kestnud järjepidevas seltsitegevuses ja täna toimivas Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsis.¹⁵¹

Seltsi ja Alberta eestlaste tegevust Albertas on alates aastast 1989 kajastanud kultuuripärandi seltsi ametlik ajakiri „AjaKaja“, mis sai alguse Edmontoni Eesti Seltsi eestvõttel üheleheküljelise infolehe väljaarendamisest. Algselt ilmus „AjaKaja“ eestikeelsena, järgnes periood, mil väljalaset sai lugeda nii eesti kui inglise keeles, mille järgselt tasapisi inglise keelt kõnelev enamus tingis ajakirja väljaandmise vaid inglise keeles. Alates 2005. aastast on tegemist seltsi ametliku ajakirjaga, mida väljastatakse kaks korda aastas ning, mis on mahult 30-40 lehekülge. Ajakiri annab ülevaate seltsi tegemistest, erineval perioodil saabunud Alberta eestlaste perekonnalugudest ning samuti uudistest Eesti Vabariigist.¹⁵² Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi poolt väljaantavast ajakirjast on võimalik harva leida eesti keeles kirjapandut. Kuigi tegemist on valdavalt ingliskeelse trükisega, on see eestimeelne ja sisaldab tugevat rahvuslikku meelelaadi. Välis-Eesti ajalehed on allikaks, mis vahendavad enamuses Eesti ja eestlusega seotud uudiseid.¹⁵³

---

¹⁵¹ Dorofejeva, I; Lotman, J; Uspenski, B. Mõtteid kultuurist ja mälust. // Kultuur ja mälu. Tartu, Konverentsi materjale, 2001. Lk 35. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

¹⁵² Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts. Lk 381. // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

¹⁵³ Raag, R. Eestlane väljaspool Eestit. 1999. Lk 101.

5. Struktureeritud intervjuude uurimistulemused

5.1 Valim

Intervjueeritavate koguarv oli 27, mis jagunes omakorda 20. sajandi algusaastatel (1899-1910) saabunud asunike järeltulijate ehk grupi A vahel, kellest õnnestus mul küsitleda 13 inimest ning Teise ilmasõja järgselt (peamiselt 1944. aastal „Suure põgenemise“ käigus) saabunud immigrantide ning nende järglaste ehk grupi B vahel, keda oli kokku 14 inimest. Need kaks gruppi omavad mitmeid erisusi, näiteks esimese valimikategooria puhul lahkuti Eestist valdavalt vabal soovil, otsese sunnita, rahumeelselt ning etteplaneeritult, sageli perekonnana koos ning vara, mida kaasa saadi võtta oli rikkalikum. Teise ilmasõja järgselt saabunud olid sunnitud põgenema võõrvõimust tingitud repressioonide eest, kiirustades, pingelistes tingimustes, sageli eraldusid perekonnaliikmed ning asjade kogus, mida kaasa oli võimalik võtta, minimaalne. Kas põhjus, miks Eestist lahkuti, on jätnud erinevatele valimigruppidele erineva suhtumise eestlusesse?

Intervjuu läbiviimine toimus, kas silmast silma vestlusena, Skype vahendusel või telefonitsi. Osalemise kriteeriumiks oli Eesti Alberta päritolu olemasolu ehk inimesed, kelle eestlastest esivanemad või nad ise asusid Kanadasse saabudes elama Alberta erinevatesse asundustes. Struktureeritud intervjuu käigus küsisin intervjueeritavalt 20 küsimust, mis kõik olid otseselt või kaudselt seotud eestluse temaatikaga. Intervjuu läbiviimise eesmärk oli vastuseid analüüsides teha järeldusi ja jõuda seisukohale, mis olukorras on hetkel, aastal 2016, suhtumine eestlusesse Alberta provintsis eestlastest asunike järeltulijate ja väliseestlaste seas. Valisin uurimuse läbiviimiseks struktureeritud küsimuste baasil meetodi, kuna see võimaldab viia läbi kvantitatiivset analüüsi ning tagab suurema usaldusväärsuse. Mul õnnestus intervjueerida eestluse teemal 13 vanaolija järeltulijat kuuest erinevast pereliinist, milleks olid Henneli, Erdmani, Kotkase, Oro, Silbermani ja Tipmani perekonnad. Mul õnnestus kontakteeruda ning viia läbi 14 intervjuud Teise ilmasõja aegse põgenikuga, kellest osad olid isiklikud põgenemise läbi Kanadasse saabunud ja osad nende inimeste järeltulijad. Säärane jagunemine on hea võrdlusmoment, nägemaks eestluse arengut põlvkonniti. Vastanute vanuseline koosseis jäi vahemikku 11-84 eluaastat, kellest meessoos esindajaid oli 13 ning naissugu esindas 14 vastanut.

Intervjuudest pärinevate tsitaatide puhul kasutan vastanu privaatsuse kaitseks vormingut stiilis eesnimi, sünniaasta ning - kas kuulutakse gruppi A või B. Samuti koondasin vastuste paremaks analüüsiks küsimusi temaatiliselt. Esimese teemavaldkonna moodustavad kuus

otseselt eestlusele viitavat küsimust. Seejärel analüüsin kahte Eesti riigiga seonduvat küsimust, millele järgnevad kolm eesti keelt puudutavat küsimust. Viimane teemadevaldkond keskendub Eesti traditsioonidele. Intervjuu küsimustik on toodud ära lisas (Lisa 2).

Küsimused, mida esitasin, jagunesid üheksaks isikuandmeid puudutavaks: nimi, sünniaeg, elukutse, religioon, haridus, elukoht, esivanemate Eestist lahkumise aeg, Kanadasse saabumise aeg, põlvnemine. Teemakatekooriad jagunesid vastavalt:

• **eestlust otseselt käsitlevad:**

- Kuidas mõistad sõna eestlus/eestimeelsus? Mida see sinu jaoks tähendab?
- Kas määratled end enam kanadalase või eestlasena?
- Kas su elukaaslane on eestlane? Kui ei, siis kui suurel määral on Eesti identiteet ja kultuur esindatud teie perekonnas?
- Kui palju tähtsustad enda Eesti päritolu?
- Kas oled omalt poolt panustanud, et eestimeelsed tegevused ja Eesti vaim püsiks Albertas elujõulisena? Kuidas?
- Kui hästi oled kursis Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi tegevusega? Kui aktiivne oled? Kui sageli osaled Eesti teemalistel üritustel?
- Kui tihti käid läbi kohalike eestlaste/ Eesti päritolu inimestega?

• **Eesti riigiga seonduvad:**

- Kui tihti külastad või kas oled kunagi külastanud Eestit?
- Kas hoiad end kursis olukorra ja sündmustega Eestis?

• **Eesti keelega seonduvad:**

- Kas valdad eesti keelt? Kas su lapsed/lapselapsed mõistavad ja räägivad eesti keelt?
- Kas loed Eesti kirjandust?

• **Eesti kultuuri ja traditsioonidega seonduvad:**

- Kas tähistad Eesti tähtpäevi? Milliseid? Kuidas?
- Kui hästi tunned Eesti traditsioonilist toidukultuuri? Kas harrastad Eesti toitude küpsetamist ka Kanadas elades?

- Kas kasutad Eesti sümbolikat (rahvusmustreid, lippu jne)? Millistes olukordades? Kas Sul on kodus Eestiga seonduvaid esemeid?

5.2 Eestluse tähendus ja selle defineerimine

5.2.1 Grupp A

A grupile seostus eestlus ennekõike päritoluna, mida toodi välja kaheksal juhul. Seda kahel korral enam kui B grupi puhul. Seitsmel korral mainiti kultuuri ja kultuurisündmuseid. Sarnaselt grupiga B olid eestluse puhul kolm esimest, mida mainiti: päritolu, kultuur ja keel. Grupis A mainis keelt kuus inimest. Neli inimest tõi lisaks välja veel vaimsuse ja muusika. Kogukond seostus eestlusega kolmel juhul. Ajalugu, iseloomu ja maad mainiti kahel korral. Toodi ära ka esivanemate lood saabumisest Albertasse ja läbielatust, mis olid mõningatel juhtudel ääretult põhjalikud ja peegeldasid suuremat huvi. „*Eestlus tähendab minu jaoks Eesti päritolu. See on sügavalt juurdunud kultuuriline kuuluvustunne, mis tuleneb tugevalt põimunud kogukonnast*“.¹⁵⁴ Oluline tähendus oli ka vanavanemate taludel, kuhu saabumise järgselt elama asuti. „*Farm Baronsis oli ankur, mis tegi kõik muu võimalikuks. See oli koht, kus esivanemad elasid kui mina sündin.*“¹⁵⁵ Samuti märgiti enam kui korral ära eestluse juures identiteedi termin. Lisaks toodi välja eestlastele ja eestlusele omane kindel iseloom: töökus ja energia, väärtused ja vaimulaad. Eestlust mõtestati samuti kui kultuurilist inimesteühendust, kus Eestiga seonduvale mõeldakse ja see läheb korda. „*Süda ja mõtted on täidetud Eestiga.*“¹⁵⁶ Samuti nähti eestlust kui valikut ja omandatavat. „*Täiskasvanu elus olen ise otsustanud osaleda Eesti teemalistel üritustel.*“¹⁵⁷ Eestlusele omistati ka kindlat maailmavaadet, mida seoti maa ja kultuuriga, milles olulisel kohal on muusika, tants ja vabadus.

5.2.2 Grupp B

B grupile assotsieerus eestlus samuti enam päritoluna, mida mainiti kuuel korral, järgnes kultuuri ja kultuurisündmuste ära märkimine neljal korral. Kolmel korral kõigi intervjuude kontekstis mainiti iseloomu, keelt ja eestlasi. Kahel korral mainiti eestluse kontekstis ära veel ajalugu, kogukond, muusika, toit, traditsioonid ja valmidus riigi eesti elu anda. Võrreldes

---

¹⁵⁴ Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

¹⁵⁵ Martha (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.

¹⁵⁶ Perrin (1950). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.

¹⁵⁷ Perrin (1950). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.

grupiga A toodi ära enam eestlusega seonduvaid märksõnu. Eestlust seostati ka Eestis elamise ja olemisega. Samuti vaadeldi seda kui konkreetset käitumisviisi. „*Sul on harjumused, traditsioonid ja maneerid, mis on eestlastele omased. Olen jõudnud pärast kokkupuudet eestlastega arusaamisele, miks isa ja vanavanemad tegid midagi selliselt nagu nad seda tegid - kuna eestlased toimetavad selliselt.*“¹⁵⁸ Eestluse puhul tõsteti esile ka Eesti käsitööd ja päritud eestipärast perekonnanime. Küsitluses osalenutele seostus eestlusega muusika, laulud isamaast ja emakeelest ning laulupidude traditsioon. Lisaks päritolule nähti eestlust kui vaimsust ja mõtteseisundit. Sõja-aastatel saabunute vastustes esines ka juhuseid, kus eestluses nähti kodumaa eest suremist. „*Noored mehed, kes surid Eesti eest, on need ausad eestlased.*“¹⁵⁹ Teise ilmasõja ajal saabunute seas leidis vastanuid, kes leidsid, et eestluse puhul on tegemist laiema mõistega ning seda seostati enam Eestiga seonduvatest teemadest teadlik olemisega. „*Eestlus on Eesti kultuuri teadmine ja selle praktiseerimine. Näiteks, rahvatants, rahvariided ning ajalugu.*“¹⁶⁰ Eestlusele peeti iseloomulikuks väljendit: „*Ole tubli!*“¹⁶¹ Arvati, et eestlus eksisteerib kui Eesti ja eestlus on osa inimesest ja seda erinevate tegevuste läbi väljendatakse. Seega saab väita, et eestlus tähendab üldjoontes enamusele intervjuueeritutest, nii grupis A kui ka grupis B, samu asju.

5.3 Rahvuslik enesemääratlemine: eestlane või kanadalane

5.3.1 Grupp A

Intervjuu tulemustest selgus, et eestlaseks pidas end üks vastanu, kanadalaseks üksteist ning nende kahe rahvuse kombinatsiooniks jällegi üks inimene. Enda kanadalasena nägemist põhjendati normaalsusega, et kogu riigi rahvastik pärineb kusagilt mujalt, kuid nüüd elatakse Kanadas. Seesugusele defineerimisele aitas kaasa ka vanemate erinev päritolu ehk olukord, kus pärineti segaperekonnast. Samuti põhjendati enese kanadalasena määratlemist asjaoluga, et selles riigis on elatud juba enam kui sada aastat. Määratlemine eestlasena tugines juurte ja päritolu enamal tähtsustamisel. „*Juured on Eesti päritolus sügavamal ja pikemad kui Kanadas, mistõttu olen esimesena eestlane ja teisena kanadalane.*“¹⁶²

---

¹⁵⁸ Karin (1959). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.

¹⁵⁹ Helle (1938). Intervjuu: laupäev, 18.06.2016. Calgary.

¹⁶⁰ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev, 28.04.2016. Calgary.

¹⁶¹ Edda (1943). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁶² Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

5.3.2 Grupp B

B grupi puhul oli tulemus mitmekesisem. End määratles pigem eestlasena kolm, kanadalasena kuus ning eestlase-kanadalase seguna viis inimest. Iseloomulik oli eneses kahe rahvuse tajumine. Ühe vastanu rahvuslik enesemääratlus tulenes sellest, kus ta hetkel paiknes. „*Kui Kanadas siis eestlaseks, kui välismaal, näiteks ringi reisimas, siis kanadalaseks. Olen eesti-kanadalane.*“¹⁶³. Enese täielikult eestlasena nägemist põhjendati järgmiselt: „*Oma peas ja südamel olen eestlane, kes on Kanada kodanik.*“¹⁶⁴ Sarnaselt grupile A oli enese nägemisel kanadalasena võtmeteguriks asjaolu, kus kauem elatud oldi. Vastanud, kes olid sündinud Eestis pidasid end enamuses eestlaseks või eesti-kanadalaseks, kuid 1940ndatel saabunute järeltulijate jaoks oli end loomulikum pidada kanadalasteks, kes tundsid oma Eesti päritolu üle uhkust.

5.4 Eesti päritolu tähtsustamine ning eestluse osatähtsus ja esindatus pereelus

5.4.1 Grupp A

Sõna, mida eestlaseks olemise juures enim kasutati oli „uhkus“. 12 vastanut 13-st pidasid Eesti päritolu enda jaoks oluliseks. Eestile mõeldes assotsieerus vastanutel lisaks: uhkus ajaloo üle, head inimesed, intelligentsus, päritolu (kui inspiratsioon), kui ankruks elus, juured, positiivsus jne. Tendents on liikunud terve 20. sajandi vältel suurema rahvusvahelise segunemise suunas. Üha enam on segaperekondi, mistõttu on ka eestluse püsima jäämine ning esilekerkimine perekonnas sageli raskendatud. Intervjueeritud vanaeestlaste järeltulijatest oli viimane kui üks loonud perekonna mitte-eestlasega. Päritolu olulisus väljendus soovis seda järeltulevatele põlvedele edasi pärandada, kuna see oli midagi, mis lõi Kanadas, immigrantide maal, eristava identiteedi. Mainiti ära, et põlvnemine Eestist on midagi, mida austatakse ja mille suunas tuntakse positiivsust. Samaaegselt ei olevat see aktiivselt esindatud igapäevaelus. Edasi oli kantud mõningaid kultuuritraditsioone. Näiteks, tehti Eesti toitu, kringlit, et ühendada lapsi traditsioonidega.¹⁶⁵ Intervjueeritute neli vastas, et nende segarahvuselistes perekondades ei ole Eesti identiteet esindatud. Neli inimest leidsid, et eestlus on esindatud veidi, pisiasjade näol. Kaks gruppi A kuulunut leidsid, et nende peredes on eestlus esindatud ning kolmel inimesel ei

---

¹⁶³ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁶⁴ Livia (1927). Intervjuu: reede, 27.05.2016. Calgary.

¹⁶⁵ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

olnud, kas enda loodud perekonda või partnerit. Eestlusena nähti ka perekondlikult nõ juurutatud iseloomuomadusi. „*Ema on edasi andnud suure osa eestlaslikkust, nagu otsekoheus, iseseisvus, oskus inimesi mitte tülitada, kui selleks pole tungivat vajadust - eestlaslikud jooned, millega panustan oma suhtesse.*“¹⁶⁶ Eesti keele vähest esinemist õigustati asjaoluga, et mitmerahvuselises peres tekkinud suhtlusprobleemi tõttu oli lihtsam vestelda asukohamaa keeles. Vastanud väitsid, et on harmoonilisem kui perekonnas ei domineeri ühe liikme rahvuskultuur teise üle, mistõttu mindi sageli kolmandat rada ning lõimiti oma perekond enam asukohamaa identiteediruumi. Side Eestiga tugevnes ja tõusis enam päevakorda siis kui puututi kokku millegi eestlaslikuga.¹⁶⁷ „*Mõned Eesti filmid on võimsad vahendid kommunikeerumaks lastele nende päritolu, näiteks tütar nägi 5-aastasena filmi „Laulev revolutsioon“ ja ütles, et ta on väga eestlane ja vaid räägib prantsuse keelt.*“¹⁶⁸. Valdav suhtumine Eesti päritolusse oli positiivne ja pigem tähtsustav kui seda mitteoluliseks pidav.

5.4.2 Grupp B

Eriti intensiivselt oli tunda Eesti päritolu olulisust B grupi seas. Päritolule mõeldes kõlasid mõtted seoses uhkuse, olulisuse ja tänutundega. Mainiti, et see on osa olemusest.¹⁶⁹ Selles kategoorias esines enam intervjuueerituid, kelle kaaslaseks oli teine eestlane: viiel juhul neljateistkümnest küsitlusest. Ka eestluse olemasolu oli kuue vastanu arvates perekondades tuntavalt olemas. Samuti väitis kuus intervjuueeritut, et eestlus on nende peredes esindatud, aga vähesel määral. Kaks vastanut ei olnud perekonda loonud. Säärane tulem oli kannustatud sõjajärgsest situatsioonist ja Vene okupatsioonist, mis andis tõuke Eesti sidemete tugevdamiseks ja lõi eelduse oma rahvuse esindajaga abiellumiseks. „*Teatud määral oli toona eesmärgiks, et abikaasa oleks eestlane.*“¹⁷⁰ Üldjuhul kui oli tegemist kahe eestlase poolt loodud perekonnaga, oli see ka eestimeelne ning eestluse kohalolu sellevõrra tugevam. Mitmerahvuseliste perede puhul toodi ära, et eestlust aitab säilitada Eesti riigi külastamine. Eesti päritolu, tegi vastanute jaoks oluliseks sellega kaasnev ajalugu, mis väljendas esivanemate läbielamisi, ohverdusi ja teekonda tänasesse päeva.¹⁷¹ Üks naine võttis ette ja lõi eestluse elus hoidmiseks Eesti kooli. „*Helistasin ise algus- ja lõpukella. Koolitundide ajal olin lapsele*

¹⁶⁶ Stephanie (1953). Intervjuu: reede, 20.05.2016. Calgary.

¹⁶⁷ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

¹⁶⁸ Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

¹⁶⁹ Laura (1949). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

¹⁷⁰ Peeter (1936). Intervjuu: neljapäev, 28.04.2016. Calgary.

¹⁷¹ Robert (1959). Intervjuu: reede, 03.06.2016. Calgary.

õpetajaks. Hiljem sain kooli juhatajaks. Õpiti laule, rahvatantse, Eesti sõnu.“¹⁷² Eesti päritolu peeti lahutamatuks osaks lapsepõlvest, mis on läbi elu püsinud osana enesemääratlemisest. Päritolu olulisus ilmnes ka panuses, mida sellele oli elu vältel antud. „*Nüüd pensionil olles vaatan ajas tagasi, millised olid mu projektid ja kellega suhtlesin ning neist suur osa on seotud Eestiga.*“¹⁷³ Eesti päritolu teenena nähti ka perekondlikke väärtusi, mis on kujundanud vastanute edasist elu. Näiteks oli üheks väärtuseks hariduse tähtsustamine. „*See oli Eesti päritolu, mis tegi hariduse rõhutamise tähtsaks. Sain 9. klassis Kanada kindralkubernerilt auhinna, kuna oli edukuselt 1. kohal enda diviisi õpilaste seas.*“¹⁷⁴

5.5 Eestluse edendamine ja osalus Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsis

5.5.1 Grupp A

Kui esitasin vanaeestlaste järeltulijatele mainitud küsimuse, siis sain enam vastuseks liikmelisuse või ka juhatuses olemise Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsis ning panuse ürituste läbiviimisel, näiteks õhtujuhiks olemise näol või lihtsalt neil osalemisena. Seltsist olid teadlikud ja selle tegemistes küllalt tegusad viis gruppi A kuulunud. Need vastanud olid aktiivsed nii seltsi juhatuses, ürituste korraldamise osas kui nendel osalemises, ühesõnaga Eesti kultuuripärandi elushoidmises kui ka osalised selle levitamises. Lisaks joonistus intervjuueeritutest välja viis inimest, kes ei osale ega ole eriti teadlikud seltsi tegevusest. Mainiti ära perekondliku ajaloo uurimine ja selle elus hoidmine edasipärandamise teel. Lisaks mainiti ära eestlastele oluliste paikadega tegelemine, nagu näiteks eestlaste surnuaia korrashoidmine või tegelemine seltsi arhiivmaterjalidega, samuti artiklite kirjutamine Eesti ja eestlaseks olemise kohta ning ajakirja tellimise ja selle lugemisega kaasaaitamine eestluse toetamisele. Eestluse edendamisel ja selle elus hoidmisel mainiti ka Eesti päritolust rääkimist ja ühenduse pidamist noorema põlvkonna ja vanemate eestlaste vahel. „*Hoian tihedat kontakti enda lähedasemate sugulastega üle kogu Põhja-Ameerika. Saadan välja e-maile ja levitan infot seltsi tegemiste ja AjaKaja kohta.*“¹⁷⁵ Esines ka vastanuid, kelle isiklik panus seltsi ja eestluse edendamisesse pole olnud suur, kuid tunti tänutunnet ja vajalikkust selle olemasolu eest. Välja toodi ka olulisus ühenduda kaasaegse Eesti kultuuriruumiga, mis aitaks luua vastanute meelest kestvamat eestlust. „*Organiseerin*

---

¹⁷² Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁷³ Edda (1943). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁷⁴ Nurmi (1939). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.

¹⁷⁵ Martha (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.

*filmifestivali, kuhu sooviti kaasata ka Eesti filmitegijaid.*¹⁷⁶ On selgelt välja kujunenud erinevad grupid, kus ühtede jaoks on eestluse ja seltsi asjadega tegelemine prioriteet; teised, kelle jaoks see ei ole nii eriline ja sulandub ühte teiste sarnaste tegemiste ja ettevõtmistega; ning kolmas grupp, kuhu kuuluvad need, kes olid varem enam aktiivsed ja külastasid rohkem üritusi, kuid ei saa seda enam kõrge vanuse tõttu teha. Seltsi mittekuulumine ei välistanud täielikult panustamist Eestiga seonduvasse, näiteks hoolitses üks inimene Eesti surnuaia korrashoidmise eest.¹⁷⁷ Grupi A hulgas oli ka inimesi, kes ise suuremahuliselt eestimeelsetesse tegevustesse ei panustanud, küll aga said aktiivsetelt sugulastelt ja tuttavatelt informatsiooni ning olid seeläbi seltsi tegemistega kursis.

5.5.2 Grupp B

Küsidel intervjuus osalenutelt nende teadlikkuse ja panuse kohta Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi tegemistes joonistus välja, et aktiivseimad on Seltsielu edendamises ja selle elujõulisena hoidmises Teise ilmasõja ajal saabunud Alberta eestlased. Selles grupis on seltsist teadlikke ja tegusaid asjaosalisi enam, pooled vastanutest ehk seitse neljateistkümnest. Paljud grupist B on kursis ka seetõttu, et on tegevad seltsi juhatuses ja puutuvad seetõttu teabega enam kokku. Seda kinnitab seltsi juhatuses osalenute arv: proportsionaalne jaotuvus on kolm grupi A liiget ja kuus grupi B liiget.¹⁷⁸ Eestluse edendamise juures mainiti ära: üritused; Eestist saabuvate külaliste vastuvõtmine ja majutamine vajadusel enda kodudes; Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi asutamine; eestiteemaliste artiklite kirjutamine ajakirjale AjaKaja; perekonna teadlikuna hoidmine Eesti temaatika osas ja rahaliste vahendite leidmine Eesti ning Alberta seltsi koostöös. Veel üks erinevus grupi A ja 1940ndatel saabunute vahel oli eestlusesse panustamise mitmekesisus. Kui grupp A on eelistanud ja eelistab panustada väiksemaarvulistel ja konkreetsematel viisidel, nagu näiteks eelpool mainitud surnuaia korrashoidmine või jaanipäevapidustustel osalemine, siis grupi B panustamise viisid asusid laiemal spektril. Olgu näidetena ära toodud võimlemisklubi loomine ja vanade pioneereestlaste kirjade tõlkimine järeltulijatele.¹⁷⁹ Omane oli soov anda omalt poolt midagi ka Eesti riigile. Nii aidati kaasa Tartu Ülikooli kehakultuuriinstituudile detailse teadusartikleid sisaldava

---

¹⁷⁶ Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

¹⁷⁷ Alan (1948). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Stettler.

¹⁷⁸ Leesment, H. Alberta Estonian Heritage Society has fifth generation Estonian president and the Calgary branch celebrated Jaanipäev. Eesti Elu. Nr 26. Juuli, 2016. // <http://www.eestielu.com/et/sundmused/kohalikud-sundmused/5526-alberta-estonian-heritage-society-has-fifth-generation-estonian-president-and-the-calgary-branch-celebrated-jaanipaev> (14.04.17).

¹⁷⁹ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

spordialade andmebaasi soetamisel.¹⁸⁰ Üks vastanutest, tõi välja, et ta oli varasemalt veel aktiivsem, kuna siis oli tegemist enam „Eesti asjaga“. „*Tänane Heritage Society on ennekõike järeltulijatele. Tegevus on inglisekeelne ning huvi on seetõttu vähenenud.*“¹⁸¹ Kui kaks aastat tagasi plaaniti muuta seltsi ajakiri AjaKaja elektrooniliseks, ei olnud sellega päri vanem lugejaskond, kelle jaoks oli oluline saada seda just paberkandjal, kuna ei soovitud, puuduvate võimaluste või oskuste tõttu, selle interneti keskkonda kolides ajakirjast ilma jääda.¹⁸² Lisaks etendas eestlaste osaluses seltsi tegemistes osatähtsust ka asjaolu, kui aktiivsed olid selles olnud esivanemad. Näiteks, vastas üks intervjuueritu järgmiselt: „*Olen olnud selle keskmes kümnendeid, alates 1980ndatest ema initsiatiivil, kuna vanemad olid juba tegevad.*“¹⁸³ Nagu järeldus ka pioneereestlaste järeltulijate vastustest, nii leidis ka Teise ilmasõja ajal saabunud seltsist osavõtmise vähenemise põhjenduste hulgas vanadus. Tunti, et mingist east alates ei soovitud või ei jõutud enam eestlusesse sedavõrd aktiivselt panustada kui nooremas eas, mil ühel juhul tõlgiti ka perekonna ajalugu inglise keelde, et seda oma järeltulijatega jagada.¹⁸⁴ Minu intervjuueritud grupi B Eestist saabunud eestlastest oli valdav enamus seltsi tegemistest huvitunud ja panustas sellesse mingil viisil. Suurem vahe on märgatav vaadeldes saabunute järeltulevat põlvkonda, kust leidis enam vastanuid, kes polnud seltsi tegemistega märkimisväärselt kursis ning ka ei panustanud sellesse nõnda palju kui eelpool mainitud grupid, tegeledes peamiselt uudiskirjade saamise ja lugemisega.

5.6 Kokkupuude teiste Alberta eestlastega

5.6.1 Grupp A

Grupi A puhul oli enam levinud suhtlemine pere- ja suguvõsaringis, kui päritolurahvuse baasil sõprade leidmine. Samuti on mõjutanud kaasmaalastega suhtlemist distants. „*Kui olid naabrid ümber, siis suhtlesin enam. Enamik ümberkaudseid eestlasi on ära surnud ja maa on maha müüdnud. Linda Halli ümbrus oli kunagi kõik eestlastele kuuluv. Nüüd on suuremalt jaolt pered kõik laiali aetud ja see kogukond on kadunud.*“¹⁸⁵ Tänapäeval suhtlevad eestlased harvemini ning vähem igapäevaste toimetuste ajal. Kokkupuude on vähenenud, kuna ei elata

---

¹⁸⁰ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁸¹ Peeter (1936). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁸² Dave (1936). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁸³ Edda (1943). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁸⁴ Livia (1927). Intervjuu: neljapäev, 26.05.2016. Calgary.

¹⁸⁵ Alan (1948). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Stettler.

enam nii tihedalt koos. „*Ei suhtle väga tihti. Aitan vahel ühel kohalikul eestlasel lugeda eesti kirju. Eesti inimesed on laiali puistatud üle kogu maa, kuna nad on abiellunud kohalikega.*“¹⁸⁶ Suhtlemissageduse skaala oli väga lai, varieerudes korrast nädalas kuni kahe korrani aasta lõikes.

5.6.2 Grupp B

Grupp B suhtles keskmiselt kaaseestlastega sagedamini. Kokkupuutumine jäi üldiselt vahemikku korrast nädalas kuni mõne korrani kuus. Distsantsi ja eluolude muutuse tõttu oli eestlaste omavaheline suhtlus levinud peamiselt internetikeskkonda ning suheldi paljuskil meilitsi. Enamuses toimus suhtlus teiste eestlastega Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi ridadest. Suhtlus kaaseestlastega kippus vanuse kasvades vähenema. Ilmnes, et eestlased ei suhelnud üldjuhul omavahel vajadusest kontakteeruda teise eestlasega, vaid soovist suhelda teise inimesega tema enda pärast.

5.7 Eesti külastamine ja teadlikkus Eestis toimuvast

5.7.1 Grupp A

Grupist A olid Eestis käinud kaheksa ning Eestit polnud külastanud viis inimest. Mitmed käinutest olid Eestit väisanud enam kui korra. „*Olen külastanud Eestit kolmel korral ning esimene kord oli aastal 1966 ja siis oli Eesti veel Vene võimu all.*“¹⁸⁷ Ülekaalukalt oli grupis A enam neid, kes olid Eestis toimuvaga vähem kursis või polnud seda üldse, nendest, kes seda olid. Kolmeteistkümnest intervjuueritud vanaeestlase järeltulijast oli Eestis aset leidvast teadlik üks vastanu, enam-vähem teadlikud kolm ning mitteteadlikud olid üheksa inimest. Uudised, mis vastanuid köitsid, olid Venemaa ja Eesti suhetest. Palju infot saadi Eesti kohta ka sotsiaalmeediast.¹⁸⁸ Grupis A ei otsitud Eesti kohta infot sihipäraselt, kuid Eestiga seonduvat märgates köitis see tähelepanu. Lisaks esivanemate maa uudishimust külastamisele, oli ka spetsiifilisemaid põhjuseid Alberta eestlaste järeltulijatel Eesti väisamiseks. Üks vastanutest oli Esivanemate sünnimaal käinud kolmel korral ning need kõik olid olnud seotud korporatsioon

---

¹⁸⁶ Astrid (1929). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁸⁷ Astrid (1929). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁸⁸ Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

Rotalia üritustega. Vastanud, kes polnud Eestit külastanud, avaldasid soovi seda võimalusel tulevikus teha. Vaid üks vastanutest ei väljendanud Eesti külastamise vastu ülemäärast huvi.

5.7.2 Grupp B

Kui grupi A puhul oli Eestit külastanute ja mittekülastanute arvuline suhe tasavägisem, siis grupi B puhul oli Eestit pärast kodumaalt lahkumist külastanud kolmteist ja seda ei olnud teinud vaid üks intervjuueeritu. Lisaks on B grupi esindajad külastanud Eestit arvukamatel kordadel kui 20. sajandi alguses saabunute järeltulijad. Näiteks üks inimene oli käinud Eestis pärast 1944. aastal lahkumist seitsmel korral, millest esimene leidis aset 1992. aastal: „*Tegin siis Tartu ülikoolis presentatsiooni. pärast seda olen käinud iga kahe või kolme aasta tagant. Soovin minna laulupeoks tagasi.*“¹⁸⁹ B grupile oli omane väljakujunenud harjumus külastada Eestit kindla intervalli tagant. Esines ka laulupeo külastamisi, kui üht eesmärkidest Eestisse tulla. Eestisse saabumise juures mainis nii mõnigi intervjuueeritav, et riiki tulek võrdsustus nende jaoks koju saabumisega. „*Lennukist väljudes lõhnas Ülemiste nii tuttavalt.*“¹⁹⁰ 40ndate keskpaigus Albertasse saabunud eestlaste järeltulijatest olid Eestit külastanud korra või enam kõik viis intervjuueeritut. Nii mõnelgi Alberta eestlaste järeltulijal olid välja kujunenud kindlad paigad ja sündmused, mida Eestis olles sooviti külastada, näiteks laulupidu ning perekondlikud - ajaloolised kodukohad. „*Meil on seinal raamitud neli erinevat pilti erinevate põlvede lastest, keda on pildistatud seal samas kohas, isa lapsepõlvkodu lähedal.*“¹⁹¹ B grupi teadlikkus Eestist oli suurem. Küsitletutest vastas 11, et nad on Eestis aset leidvaga kursis ja huvitunud ning kolm vastanut, kes väljendasid sellekohase huvi puudumist. B grupi puhul oli täheldatav ka Eesti kohta uudiste ja infovoe laekumise allikate mitmekesisus. Eesti asju arutati ka sama päritolu inimestega isekeskis, jagades infot ning arutledes päevakajaliste teemade üle. Samuti olid küllalt populaarsed Eesti tuttavate poolt saadetud artiklid ja teiste eestlaste poolt väljastatavad artiklid Eesti kohta. Üldjuhul on inimestel välja kujunenud kindlad allikad, kust infot saadakse. „*Ühendriikides on mees nimega Toomas Sõrra (kauaaegne Eesti kultuuri- ja koolielu arendaja New Yorgis), kes iga nädal annab e-mailiga edasi Eesti uudiseid ajakirjandusest, harilikult on 4-8 artiklit iga päeva kohta.*“¹⁹² Põlvkondade kasvades muutus huvi uudiste vastu poliitilisest pigem kultuurikeskseks.

---

¹⁸⁹ Dave (1936). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

¹⁹⁰ Nurmi (1939). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.

¹⁹¹ Karin (1959). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.

¹⁹² Rein (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.

5.8 Eesti keele oskus ja selle tähtsustamine

5.8.1 Grupp A

Selgus, et eesti keele oskus grupi A seas oli harva esinev nähtus. 13 intervjuueeritust väitis end enam kui paari sõna rääkida oskavat kaks inimest, samas kui keelt mitteoskavaid oli üksteist. Keeleoskust pidas oluliseks kuus vastanutest. Seisukohta ei osanud võtta viis inimest, kes märkisid, et see oleneb olukorrast. Keeleoskust ei tähtsustanud kaks inimest. Üks intervjuueeritu mainis, et vaatamata puudulikule keeleoskusele oli nende kodus eestimeelne hingestatus olemas. Seega eesti keele oskus ei välistanud küsitletute arvates alati eestimeelsust. Eesti keele oskust peeti oluliseks ka suurema ühenduvuse huvides teiste eestlastega ja leiti, et keeleoskus aitab paremini mõista eestikeelset kirjandust. Inimesed, kes ei osanud ühest seisukohta keele olulisuses võtta, tõid välja keele raskuse. Samuti leiti, et eesti keele mitteoskus ei takista olemast osa Eesti kultuurist ja Eestiga seonduvatest projektidest. Enamikel juhtudel sooviti olla osa Eesti kultuuriruumist. Näiteks, võeti osa läbi viidud intervjuust, kuid seda tehti inglise keeles. Teisisõnu eesti keele oskus mõjus rahvuslikule identiteedile tugevdavalt, kuid see ei olnud seda määrav. Põhjus, miks paljude grupi A esivanemate perede seas katkes eesti keele rääkimise oskus, peitus soovis edukamalt lõimuda. Sageli pärssis lastele emakeele edasiõpetamist abiellumine teisest rahvusest kaaslasega, mistõttu oleks tekkinud vajadus õppida mitut erinevat keelt korraga, mis oleks omakorda tekitanud enam segadust kui olnud abiks. „*Oskan paari sõna, näiteks tere, tervist ja tänan. Vanaema tuli meiega elama kui olin 16, siis palusingi tal õpetada veidi sõnu. Lapsed ei tea ühtegi sõna. Eelkõige seetõttu, kuna õpivad juba hetkel nelja keelt ning sellest on käesolevalt küllalt.*“¹⁹³

5.8.2 Grupp B

Grupi B vastustest selgus, et eesti keelt sooviti säilitada ka pere ringis. Põgenikest, kes olid sündinud Eestis ning perega 1940ndate keskel Albertasse asunud, rääkisid eesti keelt erineva oskustasemega kõik vastanutest. Eestis sündinute keeleoskus oli kõigil juhtudel esindatud, kuid Kanadas sündinute puhul piirdus see mõningate sõnade teadmise ja baaslausete moodustamisega. Grupi B jaoks oli keeleoskus oluline väärtus, kuid see ei olnud määrav tegur eestluse olemasoluks või selle püsimiseks. Vastanutest tähtsustas arvuliselt eesti keelt üheksa, vahepealsel seisukohal oli neli ning keelt ei pidanud oluliseks üks inimene. Toodi välja eesti

---

¹⁹³ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

keele oskuse kasulikkus mõistmaks Eesti kultuuri ja eestlust enam süvitsi, kuid keele mõistmatus ei tegevat kedagi vähem ühe rahvuse esindajaks. „*Ei usu, et keele rääkimine annaks enam eestluse tunnet, kui ei olda eestluse vaimus üles kasvatud.*“¹⁹⁴ Leiti, et keel on oluline, kuna on suur osa kultuurist. Seda nähti kui lisandväärtust. „*Parem kui ikka on eesti keel, aga kui on valik, kas eestlus inglise keeles või üldse mitte, siis pigem võõrkeeles.*“¹⁹⁵ Eesti keele oskus oli paljuski tingitud selle kasutamise määrast kodus ning osalusest Eesti koolis nii vahetult paguluse järgselt Saksamaal ja Rootsis viibides kui ka osalemises Helgi Leesmenti eestvedamisel Calgarys Eesti täiendkoolis, mis oli populaarne just B grupi Kanadas sündinud põlvkondade seas. Intervjueeritustest oli Eesti täiendkoolist osa võtnuid kolm. Seega on keelelise eestluse ehk eesti keele oskuse omandamisel oluline roll kodustes rahvuslikes prioriteetides, kas soovitakse keeleliselt täielikult lõimuda või säilitada enese rahvuslikku identiteeti ka keele osas. „*Pean ebalooslikuks oma pereliikmetega inglise keeles suhtlemist.*“¹⁹⁶ Keeleoskajad väljendasid ebakindlust seoses keele muutumisega. Mitmed vastanute, kes oskasid eesti keelt määratlesid osatavat kui „vana eesti keelt“. B grupi keel erines märgatavalt sellest, mida oskas A grupp.¹⁹⁷ Sarnast vahe tunnevad keele osas tänased Alberta eestlased kuulates versiooni, mida kõneldakse Eestis. Näiteks oli uudseks sõna valgusfoor ja avarii¹⁹⁸, võõrastavalt mõjus *tšau* kasutamine ning oldi harjutud pigem sõnaga nägemist.¹⁹⁹

5.9 Kokkupuude Eesti kirjandusega

5.9.1 Grupp A

Alberta pioneereestlaste järeltulijate seas ei olnud Eesti kirjanduse lugemine sageli harrastatav tegevus. Kolmeteistkümnest intervjueeritust tegid seda kolm. Üks kolmest mainis, et tegemist oli paari raamatuga, mis kirjutatud esimestena Albertasse jõudnud eestlaste poolt.²⁰⁰ Kuigi esines paar juhtumit, mil Eesti kirjandust oli loetud, ei esinenud see ühelgi juhtumil rutiinse tegevusena. Näiteks toodi välja: „*Ei loe pidevalt, kuid olen kunagi tutvunud*

¹⁹⁴ Lea (1931). Intervjuu: neljapäev, 26.05.2016. Calgary.

¹⁹⁵ Peeter (1936). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁹⁶ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

¹⁹⁷ Aun, K. The political refugees: a history of the Estonians in Canada. Toronto: McClelland and Stewart. Canadian Government Publishing Centre, 1985. Lk 69.

¹⁹⁸ Nurmi (1938). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.

¹⁹⁹ Laura (1949). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

²⁰⁰ Lawrence (1932). Intervjuu: pühapäev, 17.04.2016. Calgary.

veebiversiooni Kalevipoja peatükkidega. “²⁰¹Vähese Eesti kirjanduse lugemise harrastajate arvu tingis keeleline barjäär. Vaatamata raamatute vähesele, pea olematule, lugemisele oli inimestel siiski olemas pärandatud ja ise soetatud Eesti raamatuid, millel sentimentaalne väärtus. „*On lauluraamat ja piibel, mis on vanaema pärand.*“²⁰²

5.9.2 Grupp B

Neljateistkümnest intervjueritust kuus vastas Eesti kirjandust puudutavale küsimusele jaatavalt ning kaheksa, kellest viis olid teise ja kolmanda põlvkonna esindajad, pigem eitavalt. Eelistati lugeda erinevaid eestikeelseid artikleid internetist ning Eesti ajalehti, mis olid vähem ajamahukad ja kergemad mõista. Raamatute lugemist tuli ette harvem. „*Üritan lugeda vähemalt ühe eestikeelse raamatu kahe aasta jooksul.*“²⁰³ Ka grupis B oli suur osa raamatutest vanemate või vanavanemate pärand. Eesti raamatute lugemine oli intensiivsem vahetult Albertasse saabumisele järgnenud aastatel. Huvi pakkus kirjandus, mis käsitles Eesti ajalugu, eriti okupatsiooniaega.

5.10 Eesti tähtpäevade teadmine ja tähistamine

5.10.1 Grupp A

Grupi A üldine meelestatus Eesti tähtpäevade suhtes oli kokkuvõtvalt „mõnikord osaleme“, s.t üritustel osalemine ei olnud esmane prioriteet, kuid kui oli võimalik minna, siis seda tehti. Üks populaarsemaid üritusi, mida mainiti, oli jaanipäev. Vesteldes tuli see jutuks viiel korral. Mainiti ka 20. augustil Linda Hallis aset leidnud pidustust Eesti taasiseseisvumise auks. Ühel korral toodi välja ka iseseisvuspäeva tähistamine, Lääneranniku Eesti Päevad, Stettleris toimunud üritus ning Eesti lipu päev. Jõule mainis pühade kontekstis kuus vastanut, kellest kaks tähistasid seda Eesti traditsiooni järgi õhtul. Oli omane, et inimesed ei pühitsenud Eesti tähtpäevi tänasel päeval, kuid olid säilinud mälestused, kuidas seda minevikus tehti. „*Kui olin laps, siis tähistasime. Mäletan, et meil oli kombeks suvel Eesti rahvariietesse riietuda.*“²⁰⁴ Lihavõttetraditsioonidest teati sibulakoortega munade värvimist ja nende koksimist. Jõulude tähistamise juures ilmnasid vastuseid analüüsides, et seda tehti nii hommikul kui ka õhtul.

---

²⁰¹ Stephanie (1953). Intervjuu: Reede, 20.05.2016. Calgary.

²⁰² Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

²⁰³ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²⁰⁴ Emma (1987). Intervjuu: neljapäev, 26.05.2016. Calgary.

Näiteks, anti kingid üle hommikul, kuid pidulik söömine leidis aset õhtul. Üks intervjuueeritav tõi välja, et lapsepõlves mõjutasid nende pere jõule õhtul pidama tema vanavanemad. Samuti mainiti eestlaslikke jõulutraditsioone, mis olid kaasnenud lapsepõlvest ning mida nüüd enda pereringis edasi oli kantud. „*Olen igal aastal teinud kringlit, magusat leiba, mille valmistamist alustasin lapsena.*“²⁰⁵

5.10.2 Grupp B

Intervjuudest ilmnes, et ükski intervjuueeritud grupi B eestlastest ei olnud vahetanud traditsioonilist jõuluõhtu tähistamise kommet täielikult Põhja-Ameerikaliku jõuluhommiku vastu. Intervjuueeritute kõik 14 vastasid, et peavad jõule eestlaslikult ka õhtul. Mõned vastanud pidasid jõule nii õhtul kui ka hommikul. Jõuludega assotsieerus hapukapsas ja kapsarullid, mille retsepte oli ka lastele edasi antud.²⁰⁶ Samuti mainiti traditsioonilistest roogadest verivorsti. Enim teada-tuntud traditsiooniliseks eestlaste ürituseks albertalaste seas kujunes ka grupis B jaanipäev, mida mainis intervjuudes seitse inimest. Esile toodi taaskord Linda Halli tähtsust Alberta eestlaste jaoks. „*Paljud jaanipäeva pidustused peeti Linda Hallis, mis oli Alberta eestlastele justkui südameks, keskpunktiks ja asukohalt paljudele kättesaadav.*“²⁰⁷ Oldi kursis ka traditsioonilise lõkke tegemise kombega. Jaanipäevaga sama oluline oli ka Eesti iseseisvuse tähistamine, mida mainis intervjuudes samuti seitse inimest. Mõned vastanud kasutasid Eesti pühade raames ka erinevaid sümbolistlikke dekoratsioone. „*Teen tavaliselt sümboolseid sinimustvalge kihina kommidega täidetud klaasikesi dekoratsiooniks.*“²⁰⁸ Ka B grupis mainiti ülestõusmispühadega seonduvalt Eestile omast sibulakoortega munade värvimist. Valdavalt tunti eestipäraste roogade üle uhkust ning neid sooviti süüa, eriti tähtpäevadel.²⁰⁹ Kuigi Eesti pühi peeti ka pere keskselt, oli siiski seltsi korraldatud ühisüritustel oluline roll eestluse püsimises Alberta eestlaste seas, tuues kokku erinevate põlvkondade ja gruppide esindajaid. Eesti pühade tähistamine oli eriti oluline B grupi nendele liikmetele, kes olid sündinud Eestis ja lapsepõlves Albertasse saabunud. Traditsiooniliste Eesti tegevustena toodi veel ära tina valamine ja saunas käimine.

---

²⁰⁵ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

²⁰⁶ Dave (1936). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

²⁰⁷ Nurmi (1938). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.

²⁰⁸ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev, 28.04.2016. Calgary.

²⁰⁹ Helle (1938). Intervjuu: laupäev, 18.06.2016. Calgary.

5.11 Eesti toidud ja nende valmistamine

5.11.1 Grupp A

Pioneereestlaste järeltulijatest oskasid Eesti köögikultuurist rääkida kaheksa inimest ning sellest ei olnud eriti teadlikud viis. Mitteteadlikuks olemise alla liigitasin ka olukorrad, kus inimesed teadsid, et on minevikus Eesti roogadega kokku puutunud, kuid ei mäletanud neid nimetada. Eesti toitudest mainiti ära: kartulid, verivorst, puder, rukkileib, soolaheeringas, erinevad leivad, kurgi-tomati salat, pirukad, kringel, hapukurk, rosolje, liköör „Vana Tallinn“, kapsas, tanguvorst. Esines arvukalt mälestusi lapsepõlves kokku puutunud Eesti toiduga, milles näiteks rukkileivategemise traditsiooni edasi kanti.²¹⁰ Peamiselt pärinesid teadmised lapsepõlvest ja seda seoti maalähedase toiduga. „*Teadmised on limiteeritud vanaema lõunatega.*“²¹¹

5.11.2 Grupp B

Kui pioneeride järeltulijate seas oli erinevus Eesti köögi tundjate ja mittetundjate vahel väiksem, siis 1940ndatel saabunud olid kõik kolmteist, peale ühe vastanu, Eesti köögiga hästi kursis. Kuigi grupp B oli Eesti toidukultuuriga tuttav, siis ilmnest vastustest, et Eesti toit ja selle valmistamise viis oli mõjutatud Kanada traditsioonidest. Esines ka juhtumeid, kus segunesid Eesti, Kanada ja põgenemise käigus „vaheasukohamaa“, näiteks Rootsi või Saksamaa toidukultuur. „*Tarbin eestlasele kohaselt palju sealiha, kuid teisalt ei valmista seda eestipäraselt.*“²¹² Siinses grupis mainiti sagedamini: sealiha, õunakooki, mannavahu, kama, verivorsti, kapsarulle, lahtisi võileibu (Põhja-Ameerikas on traditsioon süüa võileibu „burgerina“), hapukapsast, peeti, hapukurki, (suitsu)kala: heeringat ja sprotte, hapukoort, koorekastet, sülti, pirukaid, rosoljet, kringlit ja Kalevi šokolaadi. Eesti toitu peeti valdavalt au sees ning tarbiti erinevaid roogi, kuid ei olnud kohustust vaid traditsiooniliselt eestlaslikku eelistada. Eesti toitu tarbiti ennekõike pidulikel ja erilistel puhkudel, mitte nii sageli tavalistel päevadel. Olulisus oli lapsepõlves sööma harjutud roogadel.

---

²¹⁰ Astrid (1929). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

²¹¹ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

²¹² Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

5.12 Rahvussümboolika kasutamine ja eestipäraste esemete olemasolu

5.12.1 Grupp A

Intervjuude vastuseid analüüsid selgus, et 13st vaadeldavasse gruppi kuuluvast kasutas kuus mingil hetkel rahvussümboolikat ning praktiliselt sama palju, seitse inimest, seda ei teinud. Levinuimaks rahvussümbooliks oli Eesti lipp. Kümme vastanut suutis aga välja tuua erilised Eestiga seotud esemed. Mitmel korral oli mainitu muusikaga seotud, näiteks toodi välja Eesti pillimeistri poolt tehtud kannel²¹³ ja päritud koorilaulik²¹⁴. Samuti mainiti olulisete eestiteemaliste esemetena ära pildid ja fotod, millest nii mõnigi kujutas Tallinna vanalinna²¹⁵. Näiteks oli ühel vastanul taldrik, mis toodi ema poolt Eestist kaasa 1927. aastal, ja kujutas Viru väravaid.²¹⁶ Ära mainiti ka dokumendid, mis kujutasid esivanemate raskusi Albertasse asumisel.²¹⁷ Vastustest peegeldus, et üldiselt tavaolukorras sümboolikat ei kasutata, vaid seda tehakse erijuhtudel. Näiteks, teati rahvariiete olemasolust, mida kasutas enam eelnev põlvkond. Ühel juhul mainiti ära kogu rahvariiete komplekti omamine.²¹⁸ Päranduseks saadud esemeid oli teisigi: ema pulmakingad, käsitsi kootud tekid, Eesti nukud, hõbeehted, vanaema tehtud vaip²¹⁹ ja käsitsi kootud Eesti sukad.²²⁰ Populaarseks sümbooliks oli ka rukkilill, mida üks intervjuueeritu kasvatas aias²²¹ ning teine grupi B esindaja oli lasknud lille endale käele tätoveerida.

5.12.2 Grupp B

Kõik intervjuueeritud grupist B kasutasid ja omasid mingisugust Eesti rahvussümboolikat. Ka siinkohal oli populaarseimaks Eesti sümbooliks riigilipp, mida kasutati nii kodus riulil kui ka näiteks kleebituna autole. Eesti teemalistest esemetest olid taaskord olulisel kohal pildid Eestist üldiselt ja Tallinnast. „Pildid on seinal, mille seas on Vana Tallinna pudeli pealt maha sulatatud silt, mis demonstreerib linnavaadet. See on raamitud ja aukohal.“²²² Lisaks piltidele Tallinnast mainiti ka Eesti kunstnike tööde omamist, mis olid nii reisidelt soetatud kui ka 1944. aasta põgenemise käigus kaasa toodud. Näiteks, maal J. V. Jannseni talust ja 1935. aastal

---

²¹³ Lawrence (1932). Intervjuu: pühapäev, 17.04.2016. Calgary.

²¹⁴ Alan (1948). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Stettler.

²¹⁵ Perrin (1950). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.

²¹⁶ Astrid (1929). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

²¹⁷ Alan (1948). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Stettler.

²¹⁸ Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

²¹⁹ Martha (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.

²²⁰ Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.

²²¹ Martha (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.

²²² Nurmi (1938). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.

maalitud ema portree.²²³ Eesti rahvusvärvide ja - mustritega käidi tähtpäevadel loominguliselt ringi. Näiteks, mainis üks vastanutest traditsiooni teha Vabariigi aastapäeval kommidest klaasi sinimustvalgeid kaunistusi. Mainimata ei jäänud ka rahvariided, mida kanti vahetevahel nii eestlaste kogunemistel ning mõningaid rahvariide osi, näiteks vööd, ka teinekord igapäevastes oludes.²²⁴ Välja toodi ka Eestist pärinev mööbel, nagu toolid, kapp ja söögilaud ning isegi sümboolse kombinatsiooni 24.02 kasutamine lukukoodina.²²⁵ Lisaks mainiti õllekannu, esivanema kohvrit, millega Albertasse saabuti, setude käekette²²⁶, Eesti käsitööd: tasse, käsitöömune, lusikaid, vanu soolatompe²²⁷, kadakast karbikest²²⁸ ja vanaemalt päranduseks saadud sõrmkübarat²²⁹.

---

²²³ Peeter (1936). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²²⁴ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²²⁵ Livia (1927). Intervjuu: reede, 27.05.2016. Calgary.

²²⁶ Edda (1943). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.

²²⁷ Robert (1959). Intervjuu: reede, 03.06.2016. Calgary.

²²⁸ Andrew (1991). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.

²²⁹ Kirsten (1963). Intervjuu: laupäev, 20.05.2016. Calgary.

KOKKUVÕTE

Benedict Anderson on väitnud, et rahvuskogukond on kujutletud grupp. Sellesse kuulumine põhineb vabatahtlikkusel, inimese vabal soovil end ise selle liikmeks pidada. Seega on käsitletud diasporaa eestlus põhinenud 20. sajandi algusest Alberta eestlaste vabal soovil luua endale kohalik eestlust viljelev kogukond, mis seoks rahvuse ja hoiaks elus selle traditsioone. Rahvusliku identiteedi olulisus seisneb eristamises lähtudes omasest ja mitteomasest. Uurisin käesoleva bakalaureuse töö raames eestlust Albertas aastal 2016. Uurimus tugines läbiviidud 27 intervjuul, mille vastanud jagunesid gruppi A (vanaeestlaste järeltulijad), keda oli 13 ning gruppi B (Teise ilmasõja põgenikud ja järeltulijad), keda oli 14. Uurimuse tulemused on esitatud järgnevas kokkuvõttes.

Intervjuu esimese küsimuse eesmärgiks oli välja selgitada, **mida tähendas intervjueeritute jaoks eestlus** ning kuidas seda defineeriti. Tulemustest ilmnes, et nii grupp A kui ka B grupp seostasid eestlusega esmajärjekorras samu asju, milleks olid päritolu, kultuur ja keel. Vanaolijate järeltulijaid ehk gruppi A õnnestus antud uurimuse raames küsitleda 13. korral. Teise ilmasõja põgenikke ja nende järeltulijaid osales läbiviidud uuringus 14. Grupis A mainiti päritolu kaheksal juhul, grupis B kuuel korral. Kultuuriga seonduv toodi grupis A välja seitsmel korral ning keel kuuel juhul. B grupis mainiti kultuuri neljal korral ning rahvuslikku iseloomu, keelt ja teisi eestlasi kolmel juhul. Grupis A tõi neli inimest lisaks välja veel vaimsuse ja muusika. Samas kui grupis B mainis muusikat (laule isamaast ja emakeelest) ja laulupidu kaks vastanut. Kahel juhul mainiti selles grupis ka valmidust riigi eesti elu anda, toitu, traditsioone ja kogukonda. Kogukonna tõi grupis A ära kolm inimest. Kahel juhul mainiti mõlemas grupis ära ajalugu (sealhulgas esivanemate lugusid saabumisest), eestlastele ja eestlusele omastati kindlat iseloomu (töökust, energiat) ja maad.

Tähtsustati ka vanavanemate talusid ja maailmavaadet, millele on omased muusika, tants ja vabadus. Eestlust nähti kui kultuuriliselt siduvat ühendust, kus Eestiga seonduv läheb korda. Võrreldes grupiga A toodi grupis B ära enam eestlusega seonduvaid märksõnu ja mainiti, et tegemist on laiemal mõistega, mida seostati enam Eestiga seonduvatest teemadest teadlik olemisega. Sõja-aastatel saabunute vastustes esines ka juhuseid, kus eestluses nähti kodumaa eest suremist. Eestlust seostati ka Eestis elamise ja olemisega. Samuti vaadeldi seda kui konkreetset käitumisviisi. Eestluse puhul tõsteti esile ka Eesti käsitööd ja päritud eestipärast perekonnanime. Lisaks päritolule nähti eestlust kui vaimsust ja mõtteseisundit. Seega saab väita, et eestlus tähendas üldjoontes enamusele intervjueeritutele, nii grupis A kui ka grupis B,

samu asju. Leiti, et eestlus eksisteerib kui Eesti ja eestlus on osa inimesest ja seda erinevate tegevuste läbi väljendatakse.

Uurides, milline oli **vastanute rahvuslik enesemääratlemine** järelalus intervjuudest, et eestlasena nägi end üks inimene grupist A 13 vastanust, mida põhjendati ajalooliselt pikemas põlvnemises Eestist. Eestlaseks pidas end kolm inimest grupi B 14 vastanust. Kanadalasena määratles end üksteist vastanut grupist A ja kuus vastanut grupist B. Kahe rahvuse kooslusena nägi end jällegi üks vastanu grupist A ning viis inimest grupist B. Grupp A määras end valdavalt kanadalasena ning B grupp eelistas end määratleda nii kanadalasena kui tajuda endas ka mitut erinevat rahvust ja pidada end samal ajal nii kanadalaseks kui ka eestlaseks. Enese nägemist kanadalasena põhjendati asjaoluga, kus kauem elatud oldi. Vastanud, kes olid sündinud Eestis pidasid end enamuses eestlaseks või samaaegselt nii eestlaseks kui ka kanadalaseks, kuid 1940ndatel saabunute järeltulijate jaoks oli end loomulikum pidada kanadalasteks, kes ka teadvustasid oma päritolu.

Vaadeldes tulemusi küsimusele, mis uuris **eestluse osatähtsust ja esindatust pereelus**, ilmnes, et grupi A liikmed, kes olid end valdavalt määratlenud kanadalasena, olid loonud perekonna mitteestlasega. Grupis B esines enam intervjuueerituid, kelle kaaslaseks oli teine eestlane: viiel juhul neljateistkümnest küsitlusest, kes põhjendasid seda okupatsiooniga Eestis ja sõjameeleolust loodud vajadusest säilitada „Eesti verd“. Eesti identiteediga seoti end üpris suurel määral grupi A kahe vastanu puhul ning grupi B kuues perekonnas. Eesti identiteet oli esindatud veidi neljal juhul grupis A ja kuuel grupis B. Eestlus ei olnud esindatud samuti neljal juhul grupis A ning A grupist kolm vastanut ning grupist B kaks inimest ei olnud võimelised sellele küsimusele vastama. Juhtumid, kus perekonnas oli eestlus olemas, oli edasi kantud erinevaid kultuuritraditsioone, näiteks toidu või rahvuslike traditsioonide näol. Perekondliku eestlusega seostati ka iseloomuomadusi. Mitmerahvuselise pere korral tingitud Eesti identiteedi vähenemist põhjendati asjaoluga, et on harmoonilisem kui perekonnas ei domineeri ühe liikme rahvuskultuur teise üle, mistõttu mindi sageli kolmandat rada ning lõimiti oma perekond enam asukohamaa identiteediruumi. Mitmerahvuseliste perede puhul aitas küsitlute sõnul eestlust säilitada Eesti riigi külastamine.

Uurides **Eesti päritolu tähtsust** vastanute jaoks, selgus, et sõna, mida eestlaseks olemise juures enim kasutati oli „uhkus“, nii ajaloos (esivanemate läbielamistes ja ohverdustes), inimeste, rahvusele omase intelligentsuse kui juurte üle, mis löid eristava identiteedi. Grupi A 13-st vastanust pidas Eesti päritolu enda jaoks oluliseks 12. Intensiivselt oli Eesti päritolu olulisust tunda ka B grupi seas, kus kasutati sõnu „uhkuse, olulisus ja tänutunne“. Päritolu

teadvustati ja seda seostati positiivselt, kuid see ei olnud aktiivselt esindatud igapäevaelus. Valdav suhtumine Eesti päritolusse oli positiivne ja pigem tähtsustav, kui seda mitteoluliseks pidav. Grupi B jaoks oli Eesti päritolu lahutamatu osa lapsepõlvest ja toona juurutatud väärtustest, näiteks hariduse tähtsuse rõhutamine.

Esitades intervjueeritutele küsimuse **panusest eestluse edendamisesse Albertas**, sain grupi A puhul vastusteks liikmelisuse Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsis, mis väljendas seda, et inimesed eeldasid, et kuuludes rahvuslikul alusel loodud seltsi, panustatakse eestluse püsimisse. Osalemist seltsi üritustel ning kaasaaitamist nende läbiviimisel mainis nii grupp A kui ka grupp B. Lisaks toodi välja perekondliku ajaloo uurimine ja panustamine seltsi arhiivmaterjalidesse, ajakirja tellimine ja sinna artiklite kirjutamine, mida mainiti mõlemas grupis. Mainiti ära eestlastele oluliste paikadega tegelemine, näiteks eestlaste surnuaia korrashoidmine. Eestluse edendamisesse ja selle elus hoidmisesse panustati ka Eesti päritolust rääkimisega. B grupp täpsustas panustamist ka pereliikmete teadlikuna hoidmisega. Eestluse jätkusuutlikkuse huvides väljendati olulisust põimida Alberta eestlust kaasaegse Eesti kultuuriruumiga. Alberta eestlust on saabumisest alates, 1940ndate keskpaigust, eest vedanud grupp B, kelle eestvõttel selts ka asutati. Albertas on olnud kandev roll just Eestis sündinud B grupi osalistel. Järeltulijad on selles osas olnud jällegi tagasihoidlikumad. Käesolev grupp mainis erinevalt grupist A ka vajadusel enda kodudes Eestist saabuvate külaliste vastuvõtmist ja majutamist. Grupi B panustamise viisid eestluse edendamise osas asusid laiemal spektril, olles mitmekesisemad, ulatudes ühel juhul isegi Eestimaa pinnale, mil B gruppi kuulunu soetas Tartu Ülikooli kehakultuuriinstituudile spordialade andmebaasi. Eestlus väljendus nii selle tajumises iseenda jaoks ehk isiklikus arendamises Eesti koha pealt eestimeelsuse tundmises kui ka selle edendamises ja arendamises laiemalt erinevate tegevuste läbi.

Uurides **osalust Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi tegevuses** sain vastuseks, et viis gruppi A kuulunut olid seltsi tegemistes küllalt tegusad: seltsi juhatuses, ürituste korraldamisel ja nendel osalemises, sideme hoidmisel noorema põlvkonna ja vanemate eestlaste vahel. Grupis B oli seltsist teadlikke ja tegusaid asjaosalisi enam, pooled vastanutest ehk seitse neljateistkümnest. Teadlikuma osa moodustasid Eestist saabunud eestlased ning vähemaktiivse osa saabunute järeltulevad põlvkonnad, kelle tegevus piirnes uudiskirjade saamise ja nende lugemisega. Paljud grupist B olid tegevad ka seltsi juhatuses. Osalust Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi tegevuses põhjendati ka asjaoluga, et jätkati vanemate loodud traditsiooni ja panust. Grupis A joonistus intervjueeritustest välja viis inimest, kes ei olnud seltsi tegemistes aktiivsed, mida põhjendati teiste sarnaste tegemiste ja ettevõtmiste kokku

langemisega või kõrge vanusega, mida mainis ka grupp B. Antud grupp põhjendas aktiivsuse vähenemist seltsi tegevuses ka selle vähenenud keskendumises Eestile, mida nähti keele muutuses ja selle orienteerituses enam järeltulijatele. Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi mittekuulumine ei välistanud täielikult Eestiga seonduvasse panustamist, näiteks tegeles üks mees Eesti surnuaia korras hoidmisega. Grupi A hulgas oli ka inimesi, kes ise suuremahuliselt eestimeelsetesse tegevustesse ei panustanud, küll aga said aktiivsetelt sugulastelt ja tuttavatelt informatsiooni ning olid seeläbi seltsi tegemistega kursis. Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts toetub vanema generatsiooni tegemistele, kuna üldiselt ei tunne Alberta eestlaste järeltulevad põlvkonnad (noored) samavõrd tugevat sidet eestluse, Eesti seltsi ning sealsete vanema generatsiooni eestlastega. Aktiivseimad olid seltsielu edendamises ja selle elujõulisena hoidmises ka seltsi juhatuses Teise ilmasõja ajal saabunud Alberta eestlased.

Küsites grupilt A, milline oli nende **kokkupuude teiste Alberta eestlastega**, siis ilmnest vastustest, et enam oli levinud suhtlemine pere- ja suguvõsaringis, kui päritolurahvuse baasil sõprade leidmine. Grupi A puhul mõjutas kaaseestlastega suhtlemist ka distants, mis ilmnest, võrreldes esivanemate ajaga, eestlaste enam hajali paiknemises, mistõttu suhtles üldiselt grupp A teiste eestlastega (väljaspool perekonda) harva ning vähem igapäevaste toimetuste ajal. Suhtlemissageduse skaala ulatus korrast nädalas kuni kahe korrani aasta lõikes. Grupp B suhtles kaaseestlastega tihedamalt: keskmiselt korrast nädalas kuni mõne korrani kuus. B grupp mainis ära, et suheldi peamiselt meilitsi ja kontakt oli levinud peamiselt internetikeskkonda. Enamus eestlased, kelle vahel toimus läbikäimine, kuulusid Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi. Omavahelises suhtluses ei domineerinud peamise faktorina vajadus suhelda teise eestlasega, vaid soov suhelda inimesega tema isikuomaduste tõttu.

Küsimusele, kui **palju ollakse külastatud Eestit**, vastasid 13 inimest grupist A, et käidud on kaheksal korral. Grupis A polnud Eestit külastanud viis inimest. Ilmnest, et mitmed käinutest olid Eestit väisanud mitmel korral. Eestit külastati nii uudishimust kui ka konkreetsete ürituste raames, millest A grupp mainis muuhulgas korporatsioonidega seotut ja B grupp tõi välja laulupeo. Ka inimesed, kes polnud Eestit veel külastanud, v.a ühel juhul, avaldasid soovi seda võimalusel tulevikus teha. Grupis B oldi suuremas enamuses Eestit pärast lahkumist külastatud. Seda oli teinud kolmteist inimest neljateistkümnest. Lisaks olid B grupi esindajad külastanud Eestit arvukamatel kordadel kui seda oli teinud A grupp. B grupile oli omane väljakujunenud harjumus külastada Eestit kindla intervalli tagant. Eestisse tulekut kui saabumist kaugesse koju mainiti juhtudel nii A kui ka B grupi puhul. B grupp tõi esile Eestis käimisega seoses soovi külastada kindlaid paiku, milleks olid sageli perekondlikud-ajaloolised kodukohad.

Teadlikkus Eestis toimuvast väljendus grupi A puhul vastustes, millest järeldus, et ülekaalukas enamus vanaeestlaste järeltulijatest ei ole Eestis toimuvaga kursis või on seda minimaalselt, võrreldes nendega, kes seda on. Grupi A kolmeteistkümnest vastanust oli Eestis aset leidvast väga teadlik üks vastanu, enam-vähem teadlikud kolm ning mitteteadlikud olid üheksa inimest. Vastanutele pakkusid enam huvi uudised Venemaa ja Eesti suhetest. Info ühe allikana toodi ära ka sotsiaalmeedia. Infot ei otsitud sihipäraselt, kuid Eestiga seonduvat silmates köitis see tähelepanu. B grupp oli Eestiga seonduvast teadlikum. Küsitletutest 11 vastas, et Eestis aset leidvast huvitatakse ning kolm vastanut väljendasid sellekohase huvi puudumist. B grupis olid Eesti kohta laekuvad uudised ja infovoog mitmekesisem ja kindlaks kujunenud. Populaarsed olid Eesti tuttavate poolt saadetud ja teiste eestlaste poolt väljastatavad artiklid Eesti kohta. Eestist pärit esivanematest põlvkonniti kaugenenumena muutus huvi uudiste vastu poliitilisest pigem kultuurikeskseks.

Eesti keele oskus grupis A esines kahel juhul 13 intervjuueeritust ning rääkida mitteoskavaid oli üksteist. Intervjuudest ilmnnes, et ka inimesed, kes ei mõistnud eesti keelt, soovisid olla osa Eesti kultuuriruumist. Mõlemate gruppide vastustest ilmnnes, et eesti keele oskus oli rahvuslikku identiteeti tugevdav ja oluline väärtus, kuid mitte seda määrav. **Keeleoskust tähtsustas** grupist A kuus vastanut. Seisukohta ei osanud võtta viis inimest, kes märkisid, et mingites olukordades mängib see rolli, kuid teistes mitte ja tõid ära keele raskuse. Keeleoskust ei tähtsustanud vastanutest kaks. Üks intervjuueeritu mainis, et vaatamata eesti keele puudumisele peres oli nende kodus eestimeelne hingestatus olemas. Seega eestikeelsus ei välistanud eestimeelsust, kuid selle oskus oli seda valdavalt kinnitav. Grupp A mainiti, et eesti keele mitteoskus ei takistanud olemast osa Eesti kultuurist ja Eestiga seonduvatest projektidest. Näiteks toodi ära osavõtt käesolevast intervjuust, mis on tehtud eestluse nimel, kuid mida antud juhul viidi läbi inglise keeles. Grupist A leidis kolm vastanut, et eesti keele oskus on oluline saavutamaks suuremat ühenduvust teiste eestlastega ja edukamaks eestikeelse kirjanduse mõistmiseks. Grupis A tulenes keeleoskuse tähtsustamine ka Eestiga seotuse otsesusest: mida kaugem päritolu, seda vähem oluliseks peeti keeleoskust. Eesti keele kuulumist seostati mälestustega. Põhjus, miks nii grupis A kui ka osadel vastanutel grupis B puudus või oli **pärsitud eesti keele rääkimise oskus**, tulenes esivanemate omaaegsest soovist edukamalt lõimuda ning segaabeludest, mis vähendasid lastele emakeele edasiõpetamist, mistõttu eelistati inglise keelt. B grupp soovis eesti keelt säilitada ka pere ringis. Eestis sündinud ja 1940ndate keskel Albertasse asunutest rääkisid eesti keelt kõik vastanutest - kes enam, kes vähem. Kanadas sündinute eesti keele oskus oli valdavalt keskine, piirdudes lihtsamate lausetega. B grupi

vastanutest tähtsustasid eesti keele oskust üheksa, vahepealsel seisukohal oli neli ning keelt ei pidanud oluliseks üks vastanu. Keelt nähti kui lisandväärtust mõistmaks kultuuri ja eestlust sügavamalt. Keeleoskus oli paljuski tingitud sellest kui palju seda kasutati lapsepõlvkodus ja millised olid rahvuslikud prioriteedid, kas sooviti keeleliselt täielikult lõimuda või seda säilitada. Samuti määras keeleoskust lapsepõlves Eesti kooliga kokkupuutumine. Eesti keelt õpetati ka Calgarys Eesti täiendkoolis, mida vedas eest Helgi Leesment ning mille tegevuses osalesid mitmed sõjapõgenike järeltulijad. Keeleoskajatel ilmnes ebakindlus seoses keele muutumisega. Mitmed pidasid end eesti keelt küll rääkivaks, kuid osatavat vananenud keeleks, mida põhjendati keelde lisandunud uute sõnadega. Keele elujõu määras üheselt keelkeskkond. Otsestel Teise ilmasõja järgselt Albertasse saabunud põgenike jaoks oli loomulik suhelda pere ringis eesti keeles, kuid kaks põlvkonda hiljem, lapselapse jaoks oli loomulikum inglise keel, kuna sünnitud oldi ja üles kasvatatud inglise keelses ümbruses.

Uurides **kokkupuudet Eesti kirjandusega**, ilmnes, et grupi A liikmete seas ei olnud Eesti kirjanduse lugemine sageli harrastatav tegevus. Kolmeteistkümnest intervjuueeritust tegid seda kolm, kelle puhul ei olnud tegemist rutiinse tegevuse, vaid pigem üksikute juhtumite ja Eesti kirjandusega tutvumisega. Väheste lugemuse tingis keeleline barjäär. Kuigi raamatuid loeti vähe, olid need inimestel kodudes olemas ning neil oli sageli sentimentaalne ja päranduslik väärtus. Grupp B oli aktiivsem Eesti kirjandusega kokku puutumises, kellest kuus vastas küsimusele jaatavalt ning kaheksa eitavalt. Grupi B, eriti noorem põlvkond, eelistas lugeda eestikeelseid artikleid internetis ning Eesti ajalehti, mis olid vähem ajamahukad. Eesti kirjandust loeti enam vahetult Albertasse saabumisele järgnenud aastatel. Populaarne oli kirjandus, mis käsitles Eesti ajalugu ja eriti okupatsiooniga.

Uurides grupilt A **Eesti tähtpäevade tundmist ja nende tähistamise** kohta, ilmnes, et neid tähistati, kuid vastavalt võimalusele. Grupp A mainis viiel korral jaanipäeva. Jaanipäev oli populaarseim ka grupis B, kus selle tõi ära seitse inimest. Samapalju inimesi B grupist mainis ka Eesti iseseisvuse tähistamist. Mõlemas grupis mainiti lisaks ühel korral ka 20. augustil toimunud pidustusi taasiseseisvumise auks Linda Hallis ning Eesti lipu päeva. Jõule maininud kuuest intervjuueeritusest kaks olid jätkanud Eestipärast jõuluõhtu kommet, mida olid lapsepõlves mõjutanud vanavanemad. Grupile A oli omane, et jõule tähistati nii hommikusel kui ka õhtusel ajal. Grupi B kõik neliteist vastanut väitsid, et peavad jõule eestipäraselt õhtul, mille kõrval mõned vastanud tähistasid jõule lisaks hommikul. Tihti oli omane, et vastanutel olid küll säilinud mälestused Eesti tähtpäevade pidamisest, kuid tänasel päeval neid enam ei peetud. Siiski oli grupp A kursis sibulakoortega munade värvimise ja koksimisega. Esimest

mainiti ka B grupis. A grupp mainis ka eestlaslikke, perekondlikult pärandunud, jõulutraditsioone, näiteks kringli tegemist. B grupp lisas tähtpäevadele omased toidud, nagu kapsa ja verivorsti. Grupp B mainis ka jaanipäevale omast lõket, tina valamise kommet ja saunas käimist. Mõned vastanud kasutasid Eesti pühade raames ka erinevaid sümbolistlikke dekoratsioone. Eesti pühade pidamine ühisürituste raames põimis erinevaid põlvkondi ja on mõjunud ühendavalt. Eesti pühade tähistamine oli eriti oluline B grupi nendele liikmetele, kes olid sündinud Eestis ja lapsepõlves Albertasse saabunud.

Kokkupuude ja teadlikkus Eesti köögist oli grupis A kaheksal inimesel ning sellest ei olnud eriti teadlikud viis, kelle alla kuulusid ka vastanud, kes olid Eesti roogadega kokku puutunud, kuid ei mäletanud neid nimetada. Seevastu grupis B olid kõik kolmteist, peale ühe vastanu, Eesti köögiga hästi kursis. Toidud, mida mainis grupp A olid: kartulid, verivorst, puder, rukkileib, soolaheeringas, erinevad leivad, kurgi-tomati salat, pirukad, kringel, hapukurk, rosolje, liköör „Vana Tallinn“, kapsas ja tanguvorst. Grupp B mainis sagedamini: sealiha, õunakooki, mannavahu, kama, verivorsti, kapsarulle, lahtisi võileibu (Põhja-Ameerikas on traditsioon süüa võileibu „burgerina“), hapukapsast, peeti, hapukurki, (uitsu)kala: heeringat ja sprotte, hapukoort, koorekastet, sülti, pirukaid, rosoljet, kringlit ja Kalevi šokolaadi. Toidud, mida mainiti mõlemas grupis, olid verivorst, hapukurki, heeringas, pirukad, rosolje ja kringel. Enamusjuhtudel tulenes teadlikkus Eesti köögist lapsepõlvest ja seda seoti maalähedase toiduga. Samuti ilmnes Eesti ja Kanada toidukultuuri segunemist, kus näiteks tarbiti ühele maale omast toitu, kuid seda valmistati teisele maale omasel viisil. Eesti toitu oli tavaks tarbida tähtpäevadel. Olulist mõju Eesti toidukultuuri tähtsustamise üle omas lapsepõlv ja toonased söömisharjumused.

Küsites **rahvussümboolika kasutamise ja eestipäraste esemete olemasolu** kohta selgus, et 13-st gruppi A kuuluvast kasutas kuus mingil hetkel rahvussümboolikat ning praktiliselt sama palju, seitse inimest, seda ei teinud. Grupist B kasutasid rahvussümboolikat kõik vastanud. Enammainitud rahvussümboliks nii grupis A kui ka grupis B oli Eesti lipp. Grupis A töid kümme vastanut välja Eestiga seotud esemed, mis mitmel korral olid seotud muusikaga, varieerudes pillist laulikuni, lisaks mainiti dokumente (esivanemate asumisest), pilte ja fotosid (millest nii mõnigi Tallinna vanalinnast). Piltide omamist mainiti ka grupis B, millele lisaks veel maale, õllekannu, Eestist pärinevat mööblit, esivanema kohvrit, setude käekette, Eesti käsitööesemeid ja pärandatud sõrmkübarat. A grupis mainiti ka mitmeid päranduseks saadud esemeid, nagu kingad, tekid, rahvustritega sukad, nukud, ehted, vaip ning rahvariiete olemasolu. Viimast küll omati, kuid ei kasutatud enda otstarbeks. Seevastu grupis B esines

vastanuid, kes rahvariideid, kogu komplekti ja näiteks eraldiseisvalt ka kirivööd mõningatel juhtudel kasutasid. Grupis B mainiti ka rahvusvärvidega loomingulist ümberkäimist, erinevate kaunistuste näol.

Eestlus väljendus vastanute jaoks päritolus, kultuuris ja keeles. Eestlasena määratlesid end 27-st intervjuueeritud inimesest neli, lisaks kuus lahterdas end nii kanadalaseks kui ka eestlaseks ehk kokku kümme inimest määratles end mingil määral eestlasena. Ülejäänud 17 defineerisid end kanadalastena. Päritolu kui üht eestluse nurgakividest tähtsustas suur enamus kõigist intervjuueeritustest, 14 juhul 27-st. Sellesse suhtuti uhkusega ja kui millessegi, mis eristab. Olemas oli rahvuskultuur, mis väljendus tähtpäevade tähistamises, toidukultuuris, sümbolite kasutamises ja esemete olemasolus. Kultuuri seostas eestlusega 11 vastanut ning keelt üheksa. Keeleoskus Alberta eestlase seas ei olnud ülemäära suur. 27 intervjuueeritu puhul esines eesti keele oskust 16 küsitletul. Keeleoskust tähtsustas intervjuueeritustest 15 inimest.

Alberta Eesti kogukond eelistas lugeda erinevaid Eesti teemalisi artikleid raamatute lugemisele. Populaarseim Eesti traditsiooniline tähtpäev, mida mainiti, oli jaanipäev. Seda mainis 12 inimest. 16 vastanut tähistasid jõule ka Eesti kombe järgi õhtul. Lihavõttetraditsioonidest mainiti sibulakoortega munade värvimist. Populaarseimad toidud, mida mainiti mõlemas grupis, olid: verivorst, rukkileib, pirukad, kringel, hapukurgid, rosolje ja kapsas. 20 inimest 27-st vastanust kasutas mingil hetkel (pigem erilistes olukordades) Eesti sümbolikat. Enam levinumaks oli Eesti lipp. Samuti on olnud eestlaste kogukond Albertas tegev 20. sajandi algusest, omades selle aja vältel pidevat seltsitegevust.

Terminoloogiat käsitlevas peatükis Walter Rand poolt mainitud rahvusluse kolmest komponentidest (pärilik, poliitiline, kultuuriline) oli Alberta eestlaste poolt tugevaimalt esindatud pärilikkust ja kultuurilisi tegureid kätkev kultuurirahvuslus. Eesti identiteedi tunnetus oli tugevam Teise ilmasõja ajal saabunudtel ja väljendus kogukondlikes tegemistes. Eestlus oli nii rahvuslik-kogukondlik tegevus kui ka olemus. Eestluse elujõulisus Albertas seisneb päritolu tähtsustamises, mida aktiivseimalt erinevate tegevuste raames väljendab Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts: eelmisel sajandil loodud rahvusseltside järeltulija, mida juhivad aktiivsed Alberta eestlased. Eestlus on eestlastele omane ja eestlaste poolt loodu, mille vajalikkus seisneb enese rahvuslikus eristamises.

SUMMARY: Alberta's Estonians attitude towards Estonianness in 2016

The aim of the Bachelor's thesis is to research the current state of Estonianness in Alberta in year 2016. Based on the variety of scholastic sources it can be said that Estonianness means Estonians sense of nationalism. It is largely based on national culture and ethnic affiliation. The importance of ethnicity lies in differentiation. Current thesis analysed the answers of 27 participants from two groups. Group A consist of 13 people who are descendants of the Estonians that arrived in the beginng of the 20th century. Group B include 14 people, whom 9 arrived during The Second World War and 5 who are decendants of those people. One of the central questions was to find out how Alberta Estonians define Estonianness and how strong it is, in other words analyse the ethnic identity. It is difficult to measure the strenght of nationalism in a person, because it is not unambiguously measurable. It is at the same time defined from the outside (descant, language skills and cultural activity) and from the perspective of an individual.

The thesis focuses to find out which aspects of Estonianness (language, culture, origin etc.) different generations mentioned more troughout the interviews. 27 participants answered to 16 questions related to Estonianness and according to those answers the results showed that Estonianness were mentioned the most frequently in the context of: descant, which was mentioned in 14 cases; culture, that was mentionand in 11 cases and language, that was mentioned 9 times. Analyse showed that 16 respondents out of 27 could speak or understand some Estonian language. 15 people said that knowing the language is important to them. In addition, interviewed mentioned in relation to Estonianness: music, songs and song festival celebration, personality traits, such as stubbornness, intelligence and strenght.

Four interviewees of 27 defined themselves as Estonians, in addition six people classified themselves at the same time as Estonians and Canadians. So ten people expressed some extent of being an Estonian. The remaining 17 respondents defined themselves as Canadians. Origin as one of the building blocks of Estonianness were important to most of the interviewees. The words that respondents used to describe Estonianness were pride and something that distinguishes. There were represented Estonian national culture in Alberta, which was seen through: celebrating Estonian national holidays, knowing Estonian cuisine, using national symbols and Estonian related items.

Alberta Estonians preferred to read different articles to get knowledge about Estonia to reading Estonian literature. The most popular Estonian related celebration that was mentioned was *jaanipäev*. 12 people mentioned it. Two people from group A celebrated Christmas as an evening celebration, like in Estonia and 14 people from group B. Interviewees did know to mention – coloring eggs with onion skins – at Easter time. The most popular Estonian foods that were mentioned: blood sausage, rye bread, pasties, pretzel, pickles, rosolli salad and cabbage.

20 out of 27 interviewees used Estonian national symbols at some point. The most common Estonian national symbol that were used was Estonian flag. Quite many times the items that were related to Estonia were also related to music, also people owned photos and paintings, that in several cases showed Estonia and its old town and also different national clothing and handicraft items, as well furniture. People mostly used Estonian symbols in special occasions not in everyday situations.

Estonian identity was the strongest and represented most commonly in group B that contained people who came during The Second World War and later. It was shown in community activities. Estonianness is community activity based on nation. It is a nature. Estonianness is common to Estonians. It's created by Estonians and it's importance lies in the national self-differentiation and preserving the heritage.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

SUULISED ALLIKAD:

Intervjuud:

Alan (1948). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Stettler.
Andrew (1991). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.
Astrid (1929). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.
Dave (1936). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.
Edda (1943). Intervjuu: pühapäev, 24.07.2016. Edmonton.
Emma (1987). Intervjuu: neljapäev, 26.05.2016. Calgary.
Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev, 28.04.2016. Calgary.
Helle (1938). Intervjuu: laupäev, 18.06.2016. Calgary.
Karin (1959). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.
Kelly1 (1963). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.
Kelly2 (1976). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.
Kirsten (1963). Intervjuu: laupäev, 20.05.2016. Calgary.
Laura (1949). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.
Lawrence (1932). Intervjuu: pühapäev, 17.04.2016. Calgary.
Lea (1931). Intervjuu: neljapäev, 26.05.2016. Calgary.
Livia (1927). Intervjuu: reede, 27.05.2016. Calgary.
Lorne (1945). Intervjuu: pühapäev, 26.05.2016. Stettler.
Lukas (2004). Intervjuu: laupäev, 22.05.2016. Calgary.
Martha (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.
Nurmi (1939). Intervjuu: teisipäev, 28.06.2016. Calgary.
Peeter (1936). Intervjuu: neljapäev, 28.04.2016. Calgary.
Perrin (1950). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.
Rein (1940). Intervjuu: pühapäev, 26.06.2016. Calgary.
Robert (1959). Intervjuu: reede, 03.06.2016. Calgary.
Robert2 (1941). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.
Stephanie (1953). Intervjuu: reede, 20.05.2016. Calgary.
Stephen (1980). Intervjuu: reede, 20.05.2016. Calgary.

ALLIKALINE PERIOODIKA:

Alberta newspaper. Alberta Estonian centennial announced. Juuni, 1999.

Atkey, S. The Estonian Connection. // Stettler Independent. Juuni, 1999.

Kiil, D. Kanada eestluse 100. juubel õnnestus hiilgavalt. // Vaba Eestlane. Juuli, 1999.

Leesment, H. Alberta Estonian Heritage Society has fifth generation Estonian president and the Calgary branch celebrated Jaanipäev. // Eesti Elu. Nr 26, Juuli, 2016.

Lääne, T. Eestluse teine sajand Albertas. // Eesti Päevaleht. Tallinn: august, 2001.

Maksimov, S. Andmebaas Eesti rahvale. // Terviseleht. Aprill, 1998. Lk 7.

Puusaag, E. Seistes imetledes väliseestluse hälli juures. // Vaba Eestlane. Juuni, 1999. Lk 12.

Simeniuk, L. Century later, Hennels still work the land. // Stettler Independent, 2004.

Tukk, T. Kanada eestlane tõi Eestisse spordi andmebaasi. // Spordileht. Aprill, 1998. Lk 2.

KIRJANDUS

Anderson, B. Imagined communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London, New York: 1983.

Aun, K. The political refugees: a history of the Estonians in Canada. Toronto: McClelland and Stewart. Canadian Government Publishing Centre, 1985.

Dorofjeva, I; Lotman, J; Uspenski, B. Mõtteid kultuurist ja mälust. // Kultuur ja mälu. Konverentsi materjale. Tartu, 2001. Lk 35-41. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

[EKSS] "Eesti keele seletav sõnaraamat" // <http://www.eki.ee/dict/ekss/>.

Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal. Korporatsioon Filiae Patriae. Tartu: 2009.

Gubrium, J. F; Holstein, J. A. Handbook of Interview Research. 2001.

Hiiemaa, K. Eestlaste etnilisest mälust lõuna-aafrika näite põhjal. // Kultuur ja mälu. Konverentsi materjale. Tartu, 2001. Lk 162-173. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/kultuur_ja_malu_ocr.pdf (25.02.17).

Ingram, A. Põhiseaduslik patriotism. // Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009.

Kedourie, E. Nationalism. Blackwell publisher, 1960.

Kiil, A. D. Eestlaste kultuuripärand Albertas. Ühe arhiivikogu kujunemisest. // Alberta Eesti Kultuuripärandi Selts // https://www.balther.net/wp-content/uploads/2016/12/Kiil_EST.pdf (5.03.17).

Kirss, T. Rändlindude pesad. Eesti Kirjandusmuuseum, 2006.

Kreem, R. Eestlus ja selle ühiskondlik arendamine. // Teoreetilisi ja praktilisi lähtekohti. Toronto. 2005. Lk 8. // file:///C:/Users/Keili/Downloads/isikuarh_kreem_eestlus.pdf (05.03.17).

Kreem, R; Kreem, E. Uus algus. Toronto: 1992.

- Kulbok-Lattik, E.** Ajalookirjutus ja rahvuslik identiteet. Arvamus. // Postimees, 2013 // <http://arvamus.postimees.ee/1139892/egge-kulbok-lattik-ajalookirjutus-ja-rahvuslik-identiteet> (25.02.17).
- Kumer-Haukanõmm, K.** Väliseestlus kodueestlase pilgu läbi. // TUNA, 2007. Nr.3. Lk. 143-145.
- Kumer-Haukanõmm, K.** Teise maailmasõja aegne eestlaste sundmigratsioon läände. Välis-Eesti uuringute keskus, Tartu Ülikool, 2011. // http://www.kirj.ee/public/Acta_hist/2011/issue_2/acta-2011-17-95-109.pdf (5.03.17).
- Kurlents, A; Antik, R; Olvet, J.** Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos. I osa. Toronto, 1975.
- Kõresaar, E.** Memory and history in Estonian Post-Soviet life stories. Doktoritöö. Tartu Ülikool, 2004.
- Leesment, H.** Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon. Eestlased Kanadas III. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1997.
- Lillakas, V.** Kanada eestlaste ajaloo komisjon. Eestlased Kanadas II. // Ajalooline koguteos. Toronto, 1985.
- Palmer, H; Palmer, T.** Peoples of Alberta. Portraits of Cultural Diversity. Saskatoon, Saskatchewan: 1985.
- Raag, R.** Eestlane väljaspool Eestit. Tartu: 1999.
- Rand, W.** Eestlus on looming. // Loomingu Raamatukogu. Tallinn, 1994.
- Piirimäe, E.** Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009.
- Rosenberg, T.** Eestlaste väljaränne 19. sajandil – 20. sajandi algul. Mõte, 8–10, 2007 // [file:///C:/Users/Keili/Downloads/Fail_\(Microsoft%20Word%20-%20EESTLASTE%20V.pdf](file:///C:/Users/Keili/Downloads/Fail_(Microsoft%20Word%20-%20EESTLASTE%20V.pdf) (5.04.17).
- Rubin, H. J.; Rubin, I. S.** Qualitative Interviewing (2nd ed.): The Art of Hearing Data. 2005.
- Sarv, E-S.** Akadeemiline habitus, akadeemiline identiteet. // Identiteedist. // https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/akadeemilisest_identiteedist/index.html (25.02.17).
- Scruton, R.** Rahvuse kaitseks. // Rahvuslus ja patriotism. Tartu: Tartu Ülikooli Keskus, 2009.
- Smith, A. D.** Nationalism: theory, ideology, history. Polity Press, 2001.
- Valk, A; Karu, K.** Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. // Eesti identiteet Eestis ja Rootsis. Tartu: 2002. Lk 125-141.
- Viroli, M.** For love of the country. An essay on patriotism and nationalism. Oxford: Clarendon Press. 1995.

KÄSIKIRJALISED UURIMUSED:

Lokk, R. Etnopoliitilised konfliktid riigi-ehitamisel. Sõdadevaheline Tšehhoslovakkia ja postkommunistlik Eesti Vabariik. Magistritöö. Tartu Ülikool: Filosoofiateaduskond. Ajaloo osakond. Lähiajaloo õppetool, 2005.

Räli, L. Eestlaste uus elu 1940. aastatel Läänes. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond. Ajaloo ja arheoloogia instituut. Uusima aja osakond. 2016.

INTERNET:

Agriculture. // Alberta Estonian Heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/1901_agriculture.html (9.09.2016).

Economic and Social Developments. // Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/1915_esd.html (9.09.2016).

Eestlased Kanadas pärast Teist maailmasõda. IV osa // <http://www.eesti.ca/ajalugu/et/4.html> (5.03.17).

History 1901-1914. // Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // <http://www.aehs.ca/heritage/history/1901.html> (9.09.2016).

History 1940-1990. // Alberta Estonian Heritage Society kodulehekülg // <http://www.aehs.ca/heritage/history/1940.html> (9.09.2016).

Intervjuu tüübid ja meetodid. 2013. // <http://intervjuu.weebly.com/intervjuu-tuumluumlbid-ja-meetodid.html> (12.05.16).

Kalmus, V; Linno, M; Masso, A. Kvalitatiivne sisuanalüüs. // Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Tartu ülikool. 2015. // <https://sisu.ut.ee/samm/kvalitatiivne-sisuanalyys> (21.05.16).

Kreem, R. Kreem, E. Uus algus. Toronto, 1992. Lk 11. // Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/alberta_settlements.html (3.09.2016).

Palmer, H; Palmer, T. Estonians in Alberta. Alberta Estonian heritage Society kodulehekülg // http://www.aehs.ca/heritage/history/alberta_settlements.html (3.09.2016)

People. Contemporary, 2007-2011. // Alberta Estonian Heritage Society kodulehekülg // <http://www.aehs.ca/heritage/people/fourth/index.html> (5.09.2016).

People. Post WWII immigrants. // Alberta Estonian Heritage Society kodulehekülg // <http://www.aehs.ca/heritage/people/third/index.html> (5.09.2016).

LISA 1. Meenutused Eestimaaga seotud lugudest ja uskumustest

Küsidest Alberta eestlastelt selle minevikku vaatava küsimuse sain nii mõnedki huvitavad vastused alates karukütist vanavanaisa loost Eesti küla kohta varastel 1800ndatel, kus toona elati kuni lugudeni laulvast revolutsioonist.²³⁰ Samuti toodi ära huvitav võrdlus looduse ja kiriku vahel. Teati mainida tögamist lätlaste pihta, et neil olevat kuus varvast²³¹ ning mainida väljendit „kollaste lõugadega mulgid“²³². Teise ilmasõja ajal saabunutel olid endil lood ja mälestused Eestist, kuna suur osa lapsepõlvest möödus seal. Samuti lõigati enamik sõjapõgenikest oma vanavanematest ära, mistõttu pole ka pärandatud jutte.²³³ „Õppisin lugema Eestis muinasjuturaamatuid, mis on tänaseni silme ees, näiteks lugu „Piibeleht“.“²³⁴ Muinasjutte mainiti enam kui korral. Üks vastanu mäletas, et muinasjuttudes tulid kangelased tihti mägede tagant, millele oli omistatud maagiline kuvand.²³⁵

Mäletati sidet loodusega. „Kui olin laps Eestis, siis vanavanematel olid talud, kus suved veetsin erinevate loomade keskel. Käisime vanaisaga kohisevas metsas, kus ta näitas, mis puuga on tegemist. Mäletan Haapsalus lemmikmänguasjapoodi, kuhu ema kord nädalas viis ja kust ostime helmeid. Mäletan, et sõitsime veoautoga Rakverre vanaisa ja vanaema juurde ja ööbisime teel. Veel mäletan Haapsalus olevaid sõjavange.“²³⁶ Ühel intervjuueritul olid ka mälestused, kuidas vanemad mainisid Eestis olevat soolist ebavõrdset kohtlemist, mis mõjus üllatavalt, kuna põgenike seas oldi võrdsed. Säärane ebavõrdsus väljendus näiteks vastanu ema soovis minna ülikooli, kui ema võõrasisa ei näinud naistel selleks tarvidust. Samuti ei kuulatud toona lapse arvamust. Eestis läks ülikooli vaid eliit ja seda lõbu nimel. Korporatsioonides käisid inimesed kontaktide nimel.²³⁷

Lisaks mainiti ära leiva püha olek Eesti traditsioonis ja ajaloos, kus esivanemate peres oli sünnipäeval kombeks pakkuda koogi asemel leiba küünaldega.²³⁸ Eestlaste kohta on ka uskumus, et neile ei meeldi möödudes teineteisele silma vaadata ja teretada, see on pigem turistile omane. Samuti pidavat eestlased rohkelt alkoholi tarbima.²³⁹

---

²³⁰ Perrin (1950). Intervjuu: kolmapäev, 18.05.2016. Calgary.

²³¹ Andrew (1991). Intervjuu: laupäev, 21.05.2016. Calgary.

²³² Livia (1927). Intervjuu: reede, 27.05.2016. Calgary.

²³³ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²³⁴ Helle (1938). Intervjuu: laupäev, 18.06.2016. Calgary.

²³⁵ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²³⁶ Helle (1938). Intervjuu: laupäev, 18.06.2016. Calgary.

²³⁷ Helgi (1942). Intervjuu: neljapäev 28.04.2016. Calgary.

²³⁸ Kirsten (1963). Intervjuu: laupäev, 20.05.2016. Calgary.

²³⁹ Laura (1949). Intervjuu: neljapäev, 31.05.2016. Calgary.

LISA 2. Intervjuu küsimused

1. Nimi
2. Sünniaeg
3. Elukutse
4. Religioon
5. Haridus
6. Elukoht
7. Millal su esivanemad lahkusid Eestist?
8. Kanadasse (Albertasse) saabumise aeg?
9. Mitmenda põlvkonna eestlane oled?
-
- 1) Kuidas mõistad sõna eestlus/eestimeelsus? Mida see sinu jaoks tähendab?
- 2) Kas tähistad Eesti tähtpäevi? Milliseid? Kuidas?
- 3) Kas valdad eesti keelt? Kas su lapsed/lapselapsed mõistavad ja räägivad eesti keelt?
- 4) Kui tihti külastad või kas oled kunagi külastanud Eestit?
- 5) Kui hästi oled kursis Alberta Eesti Kultuuripärandi Seltsi tegevusega? Kui sageli osaled Eesti teemalistel üritustel?
- 6) Kas hoiad end kursis olukorra ja sündmustega Eestis?
- 7) Kui hästi tunned Eesti traditsioonilist toidukultuuri? Kas harrastad Eesti toitude küpsetamist ka Kanadas elades?
- 8) Kas loed Eesti kirjandust?
- 9) Kas määratled end pigem kanadalase või eestlasena?
- 10) Kui tihti käid läbi kohalike eestlaste/ Eesti päritolu inimestega?
- 11) Kas su elukaaslane on eestlane? Kui suurel määral on Eesti identiteet ja kultuur esindatud teie perekonnas?
- 12) Kui palju tähtsustad enda Eesti päritolu?
- 13) Kas oled omalt poolt panustanud, et eestimeelsed tegevused ja Eesti vaim püsiks Albertas elus? Kuidas?
- 14) Kui oluline on Sinu jaoks eesti keele oskus enese eestlasena tundmises?
- 15) Kas kasutate Eesti sümboolikat (rahvusmustreid, lippu jne)? Millistes olukordades? Kas Sul on kodus Eestiga seonduvaid esemeid? Kas midagi nendest on eriti südamelähedane?
- 16) Kas meenub mingi mälestus, mõte või uskumus seoses Eestiga?

LISA 3

Pilt 1. Sinimustvalge lauakaunistus Alberta eestlase kodus. (Foto: Helgi Leesment erakogu)

LISA 4

Pilt 2. Eesti iseseisvuspäeva tähistamine piduliku õhtusöögiga. (Foto: Helgi Leesment erakogu)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Keili Kase (sünnikuupäev: 30.03.1995),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Alberta eestlaste suhtumine eestlusesse aastal 2016“, mille juhendaja on Karin Veski (Phd),

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 22.05.2017